

71. møde.

Onsdag den 17. marts kl. 11.

Den første sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til socialministeren af Steen Folke (VS), Hanne Reintoft (DKP) og Ebba Strange (SF):

„Hvad kan ministeren oplyse om de problemer, der opstår for brugerne af det sociale system efter bistandslovens ikrafttræden den 1. april 1976?“

(Forespørgsel nr. XIII. Anmeldt 20/2 76. Fremme af foresp. vedt. 24/2 76).

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke (VS):

Lov om social bistand træder som bekendt i kraft den 1. april i år. Loven har jo været under forberedelse i en halv snes år og blev vedtaget for snart to år siden. Der er tale om den største omlægning af det sociale system i årtier.

For så vidt skulle det være tilstrækkelig motivering for at anmelde en forespørgsel om problemerne i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden. Men når SF, DKP og VS har taget initiativ til denne forespørgsel, skyldes det også andre ting. Der har længe været ret stille omkring bistandsloven, og de fleste er selv på nuværende tidspunkt, 14 dage før loven træder i kraft, meget dårligt informeret om, hvad loven vil komme til at betyde. Først for et par uger siden startede en større offentlig debat om loven, og den debat har bl. a. afsløret, at flere og flere af de sagkyndige er ved at få kolde fødder. Omvendt er socialdemokratiet og socialministeren i gang med en stor reklamekampagne, der skal sælge bistandsloven som et stort fremskridt: 1970ernes socialreform.

Vi er ærlig talt bange for, at socialministeriets storstilede oplysningskampagne vil udmale bistandslovens virkninger i alt for rosenrøde farver. Denne forespørgsel skal ses som et forsøg på at få de barske realiteter frem i lyset.

Og hvad er da de barske realiteter? Ja, det, aviserne har skrevet om, har især været problemerne med at få loven til at fungere den 1. april, forlydender om, at det var ved at bryde helt sammen i en stribe kommuner, at socialministeriet slet ikke magtede opgaven osv. Alt dette er naturligvis hverken uinteressant eller uvæsentligt, men jeg vil anmode om, at debatten ikke bliver afsporet, så den i hovedsagen kommer til at dreje sig herom. Det er ikke myndighedernes problemer, som bekymrer forespørgerne.

Vores forespørgsel er udtrykkeligt udformet sådan, at den rettes mod de problemer, der opstår for brugerne af det sociale system, dem, som myndighederne plejer at omtale som klienterne. Selvfølgelig vil dårlig planlægning og administrative mangler i sidste ende ramme dem, der er henvist til at bruge det sociale system, men vi frygter, at de vil blive ramt langt alvorligere og mere direkte i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden.

Bistandsloven er en harmonika, som kan trækkes ind og ud i takt med konjunkturerne, både de økonomiske og de politiske. Under den nuværende krise skærer staten ned på de sociale udgifter; nedskæringerne på børnetilskuddene, på daginstitutionerne er eksempler herpå. Et andet eksempel er pensionerne, der ikke bliver reguleret, så de følger med priserne på de daglige fornødenheder.

Bistandsloven er som skræddersyet til at foretage yderligere nedskæringer. Nu kan de enkelte kommuner selv afgøre, hvor mange eller hvor få penge de vil bruge til en række sociale ydelser, og den udvidede anvendelse af et skønsprincip vil givetvis blive administreret sådan, at de sociale medarbejdere af politikerne bliver pålagt at spare så meget som muligt.

Socialministeren og socialdemokratiet er selv med til at gennemføre en politik, hvor der skæres ned på uddannelserne og de sociale ydelser, samtidig med at der bevilges milliardbeløb til kapitalejerne, for slet ikke at tale om militæret. Men der er som bekendt andre partier, der ønsker at skære langt dybere. Disse partier står stærkt i visse dele af landet. Hvordan skal det gå med den sociale standard dér, når bistandsloven nu lader kommunerne få det afgørende ord med hensyn til størrelsen af de sociale

[Steen Folke.]

bevillinger? Jeg tænker bl. a. på de kommuner, der er domineret af partiet venstre; man tør slet ikke tænke på de dele af landet, hvor fremskridtspartiet har indflydelse. Fremskridtspartiet har jo bl. a. slået sig op på at føre en veritabel hetz mod de sociale udgifter i almindelighed og invalidepensionister, revalidender, stofmisbrugere i særdeleshed. For dem, der er henvist til at bruge det sociale system, betyder bistandsloven større usikkerhed. De ydelser, man har ret til, kan ingen tage fra én, i modsætning til de skønsmæssige ydelser. Den individuelle, skønsmæssige behandling er også med til at underbygge den falske opfattelse, at de sociale problemer skyldes de individuelle mangler. Problemerne bliver fjernet fra den samfundsmæssige sammenhæng og afpolitiseret.

Samtidig vil bistandsloven medføre, at myndighederne får indsigt i de enkelte personers personlige forhold, og det giver mulighed for større social kontrol; praktisk for myndighederne, men ubehageligt for dem, det drejer sig om. Tendenserne til voksende kontrol og umyndiggørelse er stærke nok i forvejen.

Socialministeren vil sikkert i sit svar på forespørgslen udmale alle de herlige muligheder, bistandsloven giver for opsøgende virksomhed, forebyggende arbejde og en hjælp, der er skræddersyet til den enkeltes behov. Jeg er alvorligt bange for, at virkeligheden vil demonstrere, at det, bistandsloven først og fremmest er skræddersyet til, er sociale nedskæringer.

Socialministeren (*Eva Gredal*):

Hvis den forespørgsel, der er rettet til mig, skal forstås sådan, at spørgerne ønsker oplysning om de problemer, der opstår for brugerne af det sociale system som følge af bistandslovens ikrafttræden, kunne jeg i og for sig svare ganske kort.

Jeg kan naturligvis ikke mene, at bistandsloven i sig selv skulle volde brugerne problemer. En af grundtankerne bag bistandsloven er jo netop, at det skulle blive lettere og enklere for borgerne at få støtte til løsning af deres problemer.

Jeg vil imidlertid gerne benytte lejligheden til at komme med nogle bemærkninger til de spørgsmål, der har været fremme under debatten om bistandsloven, ikke mindst

i dagspressen, i de seneste måneder. Det kan sikkert også være nyttigt, at jeg her fra tingets talerstol prøver at rydde nogle af de misforståelser af vejen, som er kommet til udtryk den ene gang efter den anden.

Jeg bør måske først minde om, at bistandsloven kom frem efter forslag i 1972 fra socialreformkommissionen, hvor alle de daværende partier i folketinget var repræsenteret. Det har været fremme gang på gang, at loven blev planlagt i de glade 1960'ere, og at den derfor ikke er egnet til at blive ført ud i livet efter det tilbageslag, der siden er sket.

Det er ikke en betragtning, jeg kan være enig i. Den kommissionsbetænkning, der ligger til grund for bistandsloven, kom i eftersommeren 1972, og det var på et tidspunkt, da man var fuldt opmærksom på, at man ikke kunne dreje skatteskruen ret mange flere omgange, heller ikke, når formålet var en udbygning af den sociale lovgivning.

Bistandsloven er derfor blevet en ret nøgtern lov, der lægger hovedvægten på at anvende de ressourcer, der står til rådighed inden for den sociale sektor, på en måde, der gør systemet lettere tilgængeligt for brugerne og lægger vægten på en forebyggende indsats.

Er bistandsloven en nøgtern lov, der ikke er forbundet med en udgiftsekspllosion på det sociale område, så er det på den anden side forkert at betegne den som en sparelov — som nogen har gjort i den senere tid, og som også hr. Steen Folke antydede. Det vil man kunne se allerede deraf, at der i bemærkningerne omtales en merudgift på omkring 40-50 mill. kr. årlig. Størstedelen af denne udgift er knyttet til en omlægning af kontanthjælpen, som jeg vil komme ind på senere. Der er noget andet, bistandsloven heller ikke er — og nu vil jeg håbe, det hjælper, at jeg understreger det her fra denne talerstol — bistandsloven er ikke en lov, hvorved man går over fra et retsprincip til et skønsprincip. Jeg gjorde rede for dette som svar på et af de allerførste af de mange spørgsmål, der kom fra folketingets socialudvalg under behandlingen af lovforslaget, og siden har vi fra socialministeriet benyttet enhver lejlighed til at prøve at bringe denne misforståelse ud af verden.

Vi har i den danske sociallovgivning på

[Socialministeren.]

den ene side en række love med helt faste ydelser, der kan læses lige ud af lovtæksten, f. eks. pensioner, dagpenge og børnetilskud. På den anden side har vi en række love med ydelser, der kan afpasses efter det enkelte menneskes situation, og det er netop de 6 love om offentlig forsorg, børneforsorg, revalidering, mødrehjælp, omsorg for pensionister og hjemmehjælp, som nu bliver afløst af bistandsloven. Der er derfor ikke tale om at skifte principper, men med bistandsloven samles den væsentligste del af de individuelt fastsatte ydelser, dvs. de ydelser, der hviler på et skønprincip, i én lov.

Jeg ved godt, der er mange, der tror, at revalideringsloven er en lov med faste ydelser. Det er bare ikke rigtigt. Giver man sig til at læse i den, finder man ikke angivet ét eneste beløb. Noget andet er, at man med hjemmel i lovens § 6 af praktiske grunde rent administrativt har fastsat nogle standardbeløb for hjælpen i visse situationer, f. eks. under ophold på bestemte institutioner. Men afgørelsen af, hvem der kan blive revalideret, hvad de kan blive revalideret til, og hvor stor den samlede hjælp til familien kan blive, træffes på grundlag af en individuel bedømmelse. Og sådan bliver det også efter bistandsloven, blot med den forskel, at afgørelsen lægges fra revalideringscentrene ud til de sociale udvalg i kommunerne.

Der er heller ikke noget forbrugerfjendtligt i ydelser, der hviler på en bedømmelse af den enkelte ansøgers situation, og der er ikke tale om noget almisseprincip. Jeg vil tværtimod vove den påstand, at enhver menneskevenlig sociallovgivning må bygge på en kombination af et retsprincip og et skønprincip, af faste ydelser, der dækker visse standardbehov, og individuelt fastsatte ydelser til at klare de situationer, hvor faste ydelser ikke egner sig eller ikke rækker til.

Det er jo ikke tilstrækkeligt, at man i en bestemt situation efter en lovregel har ret til et beløb på f. eks. 2.500 kr. månedlig, hvis de udgifter, man søger hjælp til, ikke lader sig presse ned under 2.700 kr. månedlig. Så bliver man alligevel nødt til at foretage mere indgribende dispositioner: stifte gæld, afhænde bolig eller bohav — kort sagt slå ind på noget, der kan blive indledningen til en glidetur ned ad det sociale skråplan.

Dette reddes man fra gennem en regel, der giver mulighed for efter en konkret bedømmelse at forhøje hjælpen med de manglende 200 kr.

Derfor virker de regler, der giver mulighed for individuelt fastsatte ydelser, som et sikkerhedsnet neden under de faste ydelser — og det er helt forfæjlet at tale om et sikkerhedsnet, der er faldet væk i forbindelse med bistandsloven.

Når man ønsker at anvende de forhåndenværende ressourcer på en mere hensigtsmæssig måde, er det nærliggende at vende blikket mod strukturen. Man må gøre sig klart, at når man efter hidtidig lovgivning må sende brugeren af det sociale system snart til mødrehjælpen, snart til revalideringscenteret og snart til det sociale udvalg eller til børne- og ungdomsværnet, så skyldes det ikke, at man på et givet tidspunkt har fundet ud af, at befolkningen er bedst tjent med at skulle hente hjælp hos 4 forskellige sociale myndigheder. Forklaringen er derimod, at den sociale lovgivning har udviklet sig sådan, at man i årenes løb har taget forskellige gruppers problemer op til særlig behandling. På denne måde har man fået et system, der er så tilpas indviklet, at en hel del af rådgivningen på det sociale område må bestå i at hjælpe folk med at finde ud af, hvor de overhovedet skal henvende sig, at en del af klienternes kræfter må bruges på at give forskellige offentlige myndigheder de samme oplysninger, og at sagsbehandlerne de forskellige steder må ofre megen tid på at spørge om, hvad andre sociale organer foretager sig for at hjælpe ansøgeren, og koordinere de forskellige former for støtte, der ydes.

Jeg har svært ved at forstå, at man kan være uenig med socialreformkommissionen i dens idé om at lade denne ordning afløse af et enstrengt system, hvor borgeren altid ved, hvor hun eller han skal henvende sig, hvor der er sikkerhed for en koordineret støtte til den enkelte, og hvor en hel families problemer kan tages op til samlet bedømmelse. Ved at forenkle administrationen på denne måde opnår man jo bl. a., at der frigives kræfter, som kan sættes ind på nye opgaver, først og fremmest en udbygning af det forebyggende og opsøgende arbejde.

Det er forstemmende at høre om den mistænkeliggørelse af medarbejderne i den

[Socialministeren.]

kommunale social- og sundhedsforvaltning, som er kommet til orde i den sidste tid i forbindelse med det enstrengede system. Borgeren kommer i lommen på den enkelte sagsbehandler, siges det. Men det er jo helt misvisende. Man er i de fleste kommuner gået over til arbejdsformer, hvor en gruppe af medarbejdere ser på den enkelte sag, og i disse grupper vil der tit sidde folk, der f. eks. tidligere har været tilknyttet revalidering eller mødrehjælp.

Jeg kan oplyse, at vi nu er nået så vidt med hensyn til de personalebevægelser, der er en følge af strukturændringen, at så godt som alle medarbejdere fra revalidering og mødrehjælp har fundet pladser enten i kommunens social- og sundhedsforvaltning eller i amtskommunale socialcentre. Den specialviden, der har været samlet i revalideringscentre og mødrehjælpen, er således blevet inden for det sociale system og kan fortsat komme brugerne til gode.

I øvrigt er kommunernes overtagelse af opgaverne fra revalidering og mødrehjælp forberedt gennem lang tid. Efter forslag fra socialreformkommissionen blev der allerede i efteråret 1972 — dvs. inden bistandslovsforslaget var fremsat første gang her i tinget — nedsat et regionalt planlægningsudvalg i hver amtskommune, og der blev i begyndelsen af 1973 nedsat et rådgivende centralt planlægningsudvalg. Hovedsigtet med disse udvalg var at lette overførelsen af de specielle revaliderings- og mødrehjælpsopgaver til kommuner og amtskommuner. Der blev herefter dels på lokalt initiativ, dels efter henstilling fra det centrale planlægningsudvalg, rundt omkring i landet startet forsøgsordninger, der gik ud på, at nye revaliderings- og mødrehjælpssager blev behandlet af kommunernes personale i samarbejde med medarbejdere fra revalideringscentre og mødrehjælpsinstitutioner. Herved fik medarbejderne i den kommunale social- og sundhedsforvaltning så at sige ved naturmetoden mulighed for at leve sig ind i de problemer, som var knyttet til de nye opgaver.

Såvel min forgænger på socialministerposten, hr. Jacob Sørensen, der jo blev den, der førte bistandslovsforslaget igennem til lov, som jeg har søgt at tilskynde de lokale og regionale socialorganer til at gå ind i disse forsøgsordninger. Det blev da også

gennem et rundspørge til de regionale planlægningsudvalg i efteråret 1975 konstateret, at der kørte forsøgsordninger i langt den største del af landet. På den måde er der skabt rimelig sikkerhed for, at det nye enstrengede system er rustet til at tage sig af de særlige problemer, som navnlig er knyttet til hele revalideringsområdet.

Det er også anført gang på gang, at der efter bistandsloven bliver for stor forskel mellem ydelserne fra den ene kommune til den anden. Det er klart, at enhver støtteordning, som ikke består i udbetaling af et fast beløb, der i og for sig kan klares af et edb-anlæg, men som afhænger af en konkret bedømmelse af den enkelte sag, giver spillerum for en noget varieret praksis. Men det kender vi jo allerede efter de nuværende love. Afgørelserne efter forsøgsloven, børneforsøgsloven, omsøgsloven og husmoderafløsnings- og hjemmehjælpsloven ligger allerede ude hos landets 275 kommuner. Vi kender også forskelle i praksis hos revalideringscentre og mødrehjælpsinstitutioner. En helt ensartet praksis kunne man kun få, hvis alle sager blev afgjort ét sted i landet. Og så er det jo et stort spørgsmål, om det var nogen forbrugervenlig ordning. Selv i et lille land som Danmark er der forskel mellem folks levevilkår i by og på land og fra den ene ende af landet til den anden. Man kunne derfor let komme til at give brugeren en utilfredsstillende hjælp, hvis afgørelsen ikke blev truffet så nær ved ansøgeren, at der var mulighed for at tage lokale forhold i betragtning.

Men der bør naturligvis skabes sikkerhed for, at sagsbehandlerne rundt omkring i landet kender den nye lov og har den rigtige forståelse af de retningslinjer, der findes for, hvordan hjælpen skal udmåles. Derfor har socialministeriet i samarbejde med Danmarks forvaltningshøjskole i tiden efter bistandslovens vedtagelse kørt det største undervisningsprogram, der endnu har været gennemført forud for en social lovs ikrafttræden. Vi havde noget tilsvarende i forbindelse med dagpengeloven, men bistandsloven er bare så meget mere omfattende.

Sidste vinter og forår gennemførte de medarbejdere i socialministeriet, der har haft med bistandslovsforslaget at gøre, en uddannelse af i alt 80 instruktører, der kom fra hele landet og var udpeget sådan, at der

[Socialministeren.]

var repræsentanter for de kommunale og amtskommunale social- og sundhedsforvaltninger og for revalidering og mødrehjælp. Disse 80 instruktører har siden dels uddannet nogle medinstruktører, dels i deres egen region holdt kursus for så at sige hver eneste sagsbehandler, som skal have med den nye lov at gøre. På denne måde er en viden om lovens indhold og rette forståelse blevet kanaliseret ud fra dem, der har været med til at skrive lovforslaget, til dem, der skal anvende loven i det daglige, og faren for nogle af de forskelle i praksis, som der ikke bør være, skulle være bragt ned til et minimum.

Herudover vil også adgangen til at klage over de afgørelser, der træffes i kommunerne, bidrage til, at praksis bliver afstemt kommunerne imellem dels inden for det enkelte amt gennem amtsankenævnenes virksomhed, dels på landsbasis gennem de afgørelser, der træffes af den sociale ankestyrelse.

Det sidste punkt, jeg vil tage op her i dag, er det røre, der i den seneste tid har været omkring bestemmelserne om kontanthjælp i bistandsloven. Man er sågar gået så vidt som til at påstå, at fattighjælpen vil blive genindført her i landet fra 1. april.

For at få overblik over, hvad det er, der sker, når bistandsloven træder i kraft, må vi lige huske på, hvordan reglerne er i dag på kontanthjælpsområdet, og det vil først og fremmest sige efter lov om offentlig forsorg.

Her sondres mellem, hvad man kalder udvidet hjælp, og det, man kalder hjælp ved trang i almindelighed.

Udvidet hjælp ydes til mennesker med langvarige sygdomme, til værnepligtige, til mennesker, der er blevet arbejdsløse, og i en overgangsperiode til enlige forsørgere. Som en almindelig retningslinje for udmåling af hjælpen er det angivet, at det tilsigtes at søge familiens hidtidige levevilkår opretholdt inden for rimelige grænser. I praksis giver dette sig udslag i, at der til mad og tøj i almindelighed ydes et beløb svarende til folkepensionens grundbeløb med et tillæg pr. barn svarende til det særlige børnetilskud og der ud over dette beløb ydes hjælp til dækning af almindelige faste udgifter — først og fremmest husleje — med et beløb

svarende til den faktiske udgift. Efter revalideringsloven og enkepensionsloven fastsættes hjælpen til personer under revalidering og enker i den første tid efter mandens død efter nøjagtig samme retningslinjer.

Når der ydes det, man kalder hjælp ved trang i almindelighed, kan den samlede hjælp i princippet ikke overstige et beløb svarende til folkepensionens grundbeløb med pensionstillæg og et tillæg for hvert barn af størrelse som det særlige børnetilskud. Det sociale udvalg har dog mulighed for at yde supplerende hjælp af et rådighedsbeløb, der udregnes som 15 pct. af den almindelige underholdshjælp, der ydes i kommunen i det pågældende regnskabsår. Denne hjælp, der altså udmåles efter stramme regler, må ydes til alle, der ikke kan rubriceres i nogen af de grupper, der falder ind under bestemmelserne for udvidet hjælp, uanset om det er første gang, de må søge bistand hos de sociale myndigheder, og uanset om der kun er tale om vanskeligheder, der er af mere forbigående art.

Det er en af de vigtigste tanker i socialreformkommissionens betænkning, at der bør løses op for dette bås-system, så den enkelte mulighed for at få en mere rundelig hjælp, der kan opretholde de hidtidige levevilkår i mere rimeligt omfang, ikke skal være afhængig af, hvad der er årsagen til de økonomiske vanskeligheder.

Derfor har man i bistandslovens kontanthjælpsafsnit brudt radikalt med den hidtidige inddeling af kontanthjælpen og lavet et system, hvor der altid, når et menneske kommer i økonomiske vanskeligheder på grund af ændringer i sine forhold, kan startes med det, der hedder forbigående hjælp. Denne form for hjælp udmåles efter de retningslinjer, vi i dag kender fra forsorgslovens udvidede hjælp — det vil først og fremmest sige, at de rimelige faste udgifter kan dækkes efter regning.

Samtidig skal social- og sundhedsforvaltningen overveje, om der er brug for at sætte ind med andre støtteforanstaltninger efter bistandsloven, f. eks. til uddannelse eller omskoling.

Den forbigående hjælp kan fortsætte, så længe fremtidsudsigterne for den enkelte klient tegner sig sådan, at der er rimelig udsigt til, at han eller hun gennem støttende

[Socialministeren.]

indsats fra de sociale myndigheder igen kan bringes til at klare sig selv.

Først når man må se i øjnene, at det drejer sig om en klient, der ikke kan komme i gang igen, men som må have hjælp efter bistandsloven lige til pensionsalderen, må hjælpen nedtrappes til det, der efter de nye regler kaldes varig hjælp. Om størrelsen af den varige hjælp siger bistandslovens § 43, at den normalt højst kan udgøre det samme som den samlede folkepension, altså summen af grundbeløb, pensionstillæg og særligt børnetilskud.

Det sociale udvalg kan dog dels give yderligere hjælp til enkeltstående udgifter, dels med godkendelse fra revaliderings- og pensionsnævnet beslutte, at personer, der af særlige grunde har højere løbende udgifter, skal have forhøjet den løbende hjælp.

Hvis man sammenholder med, hvad jeg sagde lige før om de hidtidige regler i forsorgsloven, vil man forstå, at den varige hjælp svarer til den hjælp, der er ydet ved trang i almindelighed efter forsorgslovens § 46, blot med den ændring, at man har afskaffet de besværlige beregninger af rådighedsbeløb for de enkelte kommuner og i stedet indført en regel om forhøjelse af hjælpen med godkendelse fra revaliderings- og pensionsnævnet.

Det er altså ikke rigtigt, at der med bistandsloven indføres en ny fattighjælpslignende ydelse. Det er derimod sådan, at en betydelig del af de mennesker, der i dag får hjælp efter forsorgslovens § 46, vil kunne gå over på reglerne om forbigående hjælp — nemlig hvis der er chance for, at de kan hjælpes i gang igen — mens en mindre gruppe bliver tilbage og får samme hjælp, som de hele tiden har fået. Det er i øvrigt denne overflytning af klienter fra forsorgslovens § 46 til reglerne om forbigående hjælp i bistandslovens § 37, der er årsagen til størstedelen af de forventede merudgifter ved den nye lov.

Jeg bør nok runde af med nogle særlige bemærkninger om den hjælp, der for fremtiden kan ydes til revalidenderne. Det var socialreformkommissionens tanke, at mennesker, der af det, man kunne kalde sociale årsager, skulle have hjælp til uddannelse, længst muligt kunne ligestilles med andre

uddannelsessøgende, og at de derfor skulle tage, hvad de kunne få fra Statens Uddannelsesstøtte, inden der eventuelt blev suppleret op efter den sociale lovgivning. Som alle her i salen vil vide, er der siden bistandslovens vedtagelse sket en ændring af reglerne for Statens Uddannelsesstøtte, som gør denne ordning betænkelig for revalidenderne. Derfor behandler vi jo netop her i tinget et forslag om ændring af uddannelsesbetimmelsen i bistandslovens § 42, som vil betyde, at revalidenderne kun skal søge stipendierne fra Statens Uddannelsesstøtte, men i stedet for statsgaranterede bank- og sparekasselån kan få den øvrige hjælp efter bistandsloven.

Denne hjælp udmåles efter principperne for forbigående hjælp i lovens § 37. Heri ligger, at man kan se bort fra halvdelen af en ægtefælles indtægter, og der ligger også heri, at hjælpen skal være sådan, at de hidtidige levevilkår i rimeligt omfang opretholdes. Der skal derfor være tale om meget betydelige ægtefælleindtægter, før det får praktisk betydning for hjælpens udmåling.

For overgangsperioden efter den nye lovs ikrafttræden har vi angivet i cirkulæret vedrørende kontanthjælp, at de uddannelser, der er sat i gang efter revalideringsloven, skal have lov at løbe videre med støtte efter bistandsloven, så længe revalidenden på sin side overholder uddannelsesplanen. Endvidere har socialministeriet i en skrivelse til Kommunernes Landsforening fremhævet, at hvis de nye beregningsregler i enkelte tilfælde fører til, at der må ydes en lidt lavere hjælp, bør der ske en gradvis aftrapning af den hidtidige hjælp. Jeg kan derfor ikke se rettere, end at der også på dette punkt er skabt en ordning, der tager alle rimelige sociale hensyn i betragtning.

Med disse bemærkninger mener jeg at have omtalt de fleste af de spørgsmål om brugerens stilling efter bistandsloven, der har været fremme i den senere tids debat. De mere teknisk betonedede spørgsmål, der vedrører det indbyrdes forhold mellem forskellige offentlige myndigheder, vil jeg lade ligge og blot sammenfattende sige, at det under hele det forberedende arbejde har været en rettesnor, at det var hele den side af de nye regler, der vender ud mod brugerne, man først og fremmest måtte skabe afklaring af.

Ordføreren for forespørgerne (*Steen Folke*) (VS):

Socialministeren gav lige præcis den rosenrøde fremstilling af bistanndsloven, som jeg havde forudset. Ikke noget om bistanndslovens anvendelighed til sociale nedskæringer, bortforklaring af, at revalidering med bistanndsloven nok får et afgørende grundskud, bortforklaring af den usikkerhed og vilkårlighed, som en udvidet anvendelse af skønsprincippet vil medføre, bortforklaring af genindførelse af fattighjælpen i skikkelse af bistanndslovens varige hjælp. Nu er problemet ikke så meget, at vi får dette skønmaleri herinde, men at der bliver gennemført en omfattende propagandakampagne med pjecer, annoncer i pressen, med tv's velvillige medvirken, hvor man vil forsøge at bilde den ganske befolkning ind, at det forholder sig så herligt.

Bistanndsloven er som bekendt et resultat af socialreformkommissionens arbejde. Kommissionens kommissorium var selv på det borgerlige samfunds egne præmisser utrolig perspektivløst. En statslig kommission kan naturligvis ikke beskæftige sig med grundlæggende problemer som sammenhængen mellem hele det kapitalistiske samfundssystem og de sociale problemer, men man kunne måske have ventet, at kommissionen skulle have beskæftiget sig med vurderinger af de sociale problemers udvikling og ændrede karakter.

Den socialpolitiske udvikling har især været rettet mod at sikre arbejdskraften mod indkomstbortfald ved sygdom, arbejdsløshed og lignende og mod at sikre arbejdskraftens tilstedeværelse, hvor der var brug for den. Tressernes socialpolitik har været rettet mod arbejdsmarkedet og indgreb, der sikrede den nødvendige og tilstrækkelige arbejdskraft. Dette har naturligvis at gøre med udviklingen i produktionsprocessen, som har udstødt, nedslidt og skadet en stadig større del af lønarbejderne.

Statens lovgivning retter sig mod konsekvenserne af dette. Grænsen sættes også af, at forudsætningen for socialpolitikken er en fortsat økonomisk vækst, der samtidig er medvirkende årsag til de sociale problemer. Netop krisesituationen viser statens magtesløshed over for dette problem. Socialpolitikken vækst bliver i sig selv en væksthæmmende faktor for kapitalen. Statens socialpo-

litik bliver til kapitalens socialpolitik, og det vil sige en nedskæringspolitik.

Bistanndsloven er et vigtigt element i socialpolitikken, idet den bliver hverdag for mange tusinde lønarbejdere og andre, hvis eksistensgrundlag midlertidigt eller permanent er fjernet af udviklingen i den kapitalistiske produktionsproces. Men bistanndsloven er magtesløs over for de sociale problemers årsager, over for arbejdsløsheden, nedslidningen på arbejdspladserne, akkordsystemernes skadelige indvirkning på arbejderne, umyndiggørelsen, udstødningen.

Både tildeling og udmåling af ydelser vil efter bistanndsloven i helt overvejende grad komme til at foregå efter skønsmæssige principper, hvor der ikke kan gøres krav på nogen fast ydelse. Princippet bag denne overgang til skønsmæssige ydelser er, at ydelsen skal kunne gives efter den enkeltes konkrete behov, eller som socialministeren har udtrykt det: at der bliver en række områder, hvor man må have lavet ting efter mål, så de passer til de enkeltes specielle behov. Skrædderen, der skal sy dette snit, bliver de enkelte kommuners social- og sundhedsforvaltninger, og der er i hvert fald to ting, man kan være stensikker på, nemlig, at der inden for hver kommune vil blive store forskelle i behandlingen af de enkelte, og at der vil blive store forskelle kommunerne imellem.

Skønsmæssige ydelser er ikke noget nyt inden for sociallovgivningen, men de bliver mere udprægede med bistanndslovens ikrafttræden. Skønsmæssige ydelser har altid haft en tendens til at blive låst fast gennem nogle vejledende takster, som i praksis har betydet, at ydelsesniveauet i en række tilfælde er blevet det samme. Hvordan skal man i øvrigt kunne skille én arbejdsløs fra en anden, én nedslidt fra en anden nedslidt osv.?

Resterne af den gamle almisselovgivning hænger stadig som en stinkende lugt over bistanndsloven; uanset hvor mange skræddere der bliver ansat til at sy efter mål, kan denne opgave ikke lykkes, og i øvrigt har arbejderklassen aldrig fået skræddersyet tøj. Når bistanndslovens slør løftes, vil kejserens nye klæder åbenbare sig.

Myndighederne hævder, at den skræddersyede socialhjælp vil muliggøre en forebyggelse af sociale problemer, og bygger her

[Steen Folke.]

bl. a. på en række undersøgelser foretaget af socialforskningsinstituttet. Men da disse undersøgelser heller ikke har søgt svar på de spørgsmål, socialreformkommissionen ikke har beskæftiget sig med, om de dybereliggende årsagssammenhænge, er der ingen grund til at antage, at der er hold i de forebyggende argumenter i bistandsloven. Der er ingen instrumenter i loven, der kan forebygge arbejdsløshed, ungdomsarbejdsløshed, nedslidning, udstødning, stress. Bistandsloven har ingen argumenter til at forebygge tilpasningsproblemer i skolen, narotikamisbrug eller den tingsliggørelse, der både på arbejdspladsen og i familierne er grundlaget for sociale problemer.

Bistandsloven er stadig socialhjælp på minimumsniveau, når skaden er sket. Hvad kan bistandsloven gøre ved lavtlønsproblemet? Kan socialpolitikken overhovedet gøre noget ved det problem?

Man fremhæver i forbindelse med bistandsloven, at det er en stor fordel, at klienten kun skal ind ad én dør og kun skal have én sagsbehandler. Det er til dels rigtigt, hvis kommunen fører en progressiv socialpolitik, og hvis der sidder en veluddannet rådgiver i socialforvaltningen, der arbejder for, at klienten får, hvad der er hans ret, men dette er langt fra altid tilfældet. Mange kommuner fører en social nedskæringspolitik, og personalet i socialforvaltningen har en meget forskellig uddannelse.

Når der skal tages beslutning i en sag, skal den forelægges en fuldmægtig eller en behandlergruppe. Her er det altid sagsbehandleren, der fremstiller sagen. Klienten får ikke lov til at fremføre sit problem over for dem, der skal tage beslutningerne.

Skønsprincippet i modsætning til retsprincippet er baseret på, at man ved alt om klienten. Jo flere detaljerede oplysninger om økonomien og andre personlige forhold, des bedre hjælp har man mulighed for at få. Hvorfor blev du fyret? Du havde da ikke ventet, at det offentlige vil betale for, at du ryger 30 cigaretter om dagen? Klienten kommer til at opleve problemerne som hans personlige, han ser dem ikke i sammenhæng med samfundets problemer, men denne individualisering af problemerne er vel, hvad kapitalen har brug for.

Dyneløfterbestemmelserne omkring samlevende er blevet bibeholdt i bistandsloven og endda udvidet til også at gælde for revaliderende. Der er kommet et nyt dyneløfterpunkt ind i bistandsloven. Ifølge bistandsloven skal man ikke blot dokumentere, at man ikke selv kan anvise arbejde, men man skal også kunne dokumentere, at konen eller manden, samleveren, heller ikke kan anvise/påtage sig arbejde, for at man kan modtage hjælp.

Førhen gik man til revalideringen for at snakke arbejdsproblemer, til børneværnet for at snakke børneproblemer osv. Nu bliver de oplysninger, man troede man gav om sin arbejdssituation, måske brugt til at vurdere éns børns problemer. I det hele taget må det være svært at vide, hvor meget man kan få hjælp til på socialforvaltningen, og hvordan man skal fremstille sin situation.

Sammenholder man alt dette med, at socialforvaltningen har ret til at indhente oplysninger fra hospitaler, psykiatere, egen læge osv., ser vi et system med en fantastisk social kontrol. Socialforvaltningen ved næsten alt, helt ind i detaljer, om privatlivet hos den person, der får hjælp. Denne ophobning af oplysninger giver stor mulighed for misbrug, samtidig med at man, hvis man er klient på socialforvaltningen, ikke har noget, der hedder privatlivets fred.

Hvis man skal se positivt på bistandslovens afsnit om kontanthjælp, kan man fremhæve, at der i modsætning til de gamle love ikke opereres med de mange båse, man skulle passe ind i for at få en bestemt hjælp. Men der er i loven sat et nyt skel mellem klienterne, nemlig mellem dem, som stadig anses for i hvert fald potentielt produktive, og dem, der ikke længere betragtes som stående til rådighed for arbejdsmarkedet.

Den første kategori giver man den mere rigeligt udmålte forbigående hjælp, mens de andre bliver henvist til den varige hjælp, som reelt placerer dem på et fattighjælpsniveau, nemlig maksimalt 1.600 kr. om måneden til en enlig uanset faste udgifter i form af husleje, brændsel osv.

Denne opdeling i produktive og uproduktive er logisk og rationel ud fra en kapitalistisk tankegang, da det rent økonomisk ikke kan betale sig at satse på dem, som alligevel ikke kan bringes tilbage til arbejdsmarkedet.

[Steen Folke.]

Indførelsen af den varige hjælp må betragtes som et stort socialt tilbageskridt for arbejderklassen. Der er i realiteten tale om en konjunkturbestemt social pension på et yderst lavt niveau. Man kan derfor ikke betragte den varige hjælp isoleret, men må se den i sammenhæng med pensionslovene, især invalidepensionsloven. Der er her i de forløbne år sket en kolossal stramning af de tildelte invalidepensioner.

Nettotilgangen af invalidepensionister toppede i 1971-72 med 11.000, i 1973-74 faldt den til 5.000, i 1974-75 til 3.000, og for 1976 har regeringen kun afsat penge til en tilgang på 1.000 invalidepensionister. Dette er på ingen måde ensbetydende med, at nedslidningen af arbejdskraften i det kapitalistiske produktionsræs skulle være blevet mindre i disse år. Tværtimod er den intensiveret på grund af arbejdsprocessens intensivering, på grund af arbejdsløsheden, den økonomiske krise, hvor mange er bange for at melde sig syge, og hvor samme produktion ofte varetages af et færre antal arbejdere.

Man kan derfor frygte, at et stort antal nedslidte og invaliderede arbejdere, som tidligere trods alt kunne få en retssikret ydelse, f. eks. i form af invalidepension, vil overgå til den skønsmæssigt fastsatte varige hjælp.

En anden gruppe, som meget nemt vil kunne indplaceres på varig hjælp ud fra en kapitalistisk logik, er de over 50-årige arbejdsløse. Det anses normalt for håbløst at revaliderer denne gruppe og især i dag med den store arbejdsløshed.

En anden gruppe, som kan risikere at få varig hjælp, er de enlige forsørgere, som på grund af mange børn ikke er i stand til at påtage sig erhvervsmæssigt arbejde i overskuelig tid.

Det er oplagt, at den varige hjælp vil kunne benyttes som trussel af den sociale forvaltning. Hvis ikke klienten underkaster sig revalidering, social eller lægelig behandling, risikerer vedkommende at blive sat på varig hjælp. Da det har så stor økonomisk betydning for den enkelte, om han eller hun bliver indplaceret på varig eller forbigående hjælp, forekommer det i øvrigt urimeligt, at der i både lov og cirkulære er så få og så vage retningslinjer for, hvornår klienterne skal placeres på varig hjælp.

Når der som i bistandsloven i den grad opereres med skøn, er det meget vigtigt, at der findes en ankemulighed, og der er da også mulighed for at anke de fleste afgørelser i bistandsloven. Hjemmehjælp er en undtagelse. Men problemet er imidlertid generelt, at det er forbandet svært at anke et skøn. F. eks. indeholder loven næsten ingen reelle rettigheder for klienten med hensyn til udmåling af hjælpen. Der skal således i den forbigående hjælp tages hensyn til det hidtidige leveniveau inden for, som det hedder, rimelige grænser og endvidere til et fremtidigt leveniveau.

Overalt i lovteksten står der „må“ og „kan“, og på grund af denne meget vage udformning af loven er det meget vanskeligt at få omstødt en afgørelse truffet af en kommune, især med hensyn til selve udmålingen af hjælpen, hvor der allerede i dag er horrible forskelle fra den ene kommune til den anden.

Således findes der kommuner, der spiser unge arbejdsløse af med 135 kr. om ugen i hjælp til underhold, mens taksten i København f. eks. for en enlig ung er 255 kr. om ugen.

Endvidere kan de nye amtsankenævns uafhængighed i høj grad drages i tvivl, da det er de samme personer, der skal rådgive kommunerne og være mellemankeinstans. Nævnet vil derfor nemt komme til at træde sig over tærne, hvis det omgør en afgørelse truffet af kommunen, der bygger på regler, som amtsocialcentret selv har været med til at udarbejde.

Endvidere er det kritisabelt, at der ikke er åbnet mulighed for, at klienten kan forelægge sin sag for amtsankenævnet ved personligt fremmøde, da det forringer klientens retsstilling, at han eller hun ikke kan give en mundtlig fremstilling af, hvad der er problemet. Ikke alle er jo lige dygtige til at meddele sig skriftligt, og ankenævnet har derved for det meste kun forvaltningens fremstilling af problemet at lægge til grund for afgørelsen.

Jeg kan ikke nå at komme ind på en lang, lang række andre problemer i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden, men jeg vil understrege, at forespørgerne i dag, SF, DKP og VS, ikke på nogen måde har tillid til, at bistandsloven vil være en vældig god lov for brugerne af det sociale system.

[Steen Folke.]

Tværtimod frygter vi som sagt, at den vil blive brugt til yderligere nedskæringer, at den vil forringe de enkeltes situation og gøre situationen endnu mere usikker.

Jeg skal på de 3 partiers vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget bemærker, at gennemførelsen af lov om social bistand vil medføre forskellig administration fra kommune til kommune og dermed svingende social standard,

udvidet anvendelse af skøn og dermed større usikkerhed for brugerne af det sociale system,

pålægges det regeringen at sørge for, at de sociale ydelser i intet tilfælde bliver ringere efter bistandslovens ikrafttræden, end de var pr. 31. marts 1976.

Idet folketinget samtidig pålægger regeringen at sørge for, at ventetiden i ankesager — efter en overgangsperiode frem til 31. december 1976 — i intet tilfælde overstiger 3 måneder,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Inge Fischer Møller (S):

I forlængelse af socialministerens bemærkninger kan jeg bekræfte, at socialdemokratiet ikke regner med, at der opstår permanente vanskeligheder for brugerne af det sociale system, når bistandsloven er trådt i kraft.

Bistandsloven er en god lov. Alle ved jo, at socialreformkommissionen arbejdede under mottoet „forebyggelse, revalidering, tryghed og trivsel“. Den holdning er også kommet til udtryk i den foreliggende lov. Med den sammensætning, folketinget har, er det mig en gåde, hvilke saglige motiver der har fået VS, DKP og SF til at rejse en forespørgselsdebat om bistandslovens konsekvenser på nuværende tidspunkt. Det er de færreste, der vil opfatte initiativet som andet end et billigt spark til socialdemokratiet på nuværende tidspunkt. Men man kan jo bruge fol-

ketinget til meget efterhånden og derfor også til denne debat, som jeg mener kun kan give ét billede, nemlig at der er nogle partier, som vil søge at slå politisk mønt af sagen. Men nu har vi fået debatten, og jeg mener derfor, at vi må bruge tiden til noget konstruktivt. Som socialministeren bemærkede, har der i den offentlige debat været mange vildskud fremme om, hvor dårligt det hele ville blive, når bistandsloven træder i kraft. Hvis disse argumenter fremføres herfra i dag, kan de kun opfattes på én måde, nemlig som et forsøg på at skabe unødigt frygt hos den gruppe af borgere, der skal benytte loven, samtidig med at man bærer ved til den usaglige debat om, hvor dårligt de offentligt ansatte i kommunerne klarer deres opgaver.

Til det første vil jeg gerne sige, at jeg håber, at debatten vil munde ud i, at vi får afklaret, at der kun venter borgerne et bedre og sikrere system fra den 1. april 1976. Jeg håber, det vil lykkes os at slå fast, at den kedelige hetz, der har været kørende omkring de offentligt ansatte, nu har fået en ende.

Men jeg vil også gerne understrege, at det er de partier, der er anledning til debatten, som må tage ansvaret, hvis der nu bliver skabt en unødigt frygt i befolkningen.

Som tidligere nævnt er bistandsloven en absolut forbedring af det sociale system. En nedlæggelse af de 6 enkelte sociale love betyder ikke alene, at det bliver lettere for den enkelte, som kun skal kontakte ét organ, nemlig kommunens sociale forvaltning, der er forpligtet til at hjælpe med et hvilket som helst socialt problem. Det betyder også, at de, som påtager sig at hjælpe andre med at kontakte systemet, også får det lettere, fordi det også for dem gælder, at man kun skal henvende sig ét sted, nemlig til socialforvaltningen i den kommune, hvor den, det drejer sig om, bor. Det er korrekt, at alt for mange i dag får hjælpen for sent. Men det hænger sammen med, at de kommunale myndigheder ikke kommer i kontakt med befolkningen i tide, og alle ved, at hvis vi ikke kommer i kontakt med folk i tide, vil det tit være næsten umuligt at hjælpe på en ordentlig måde. Bistandsloven indebærer, at man kan træde til på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Her skal jeg i særlig grad henvise til, at vi

[Inge Fischer Møller.]

i bistandsloven for første gang i dansk socialpolitisk historie har fået indføjet en bestemmelse om opsøgende socialpolitik. Det vil i praksis sige, at det, vi har ønsket igennem mange år, nemlig en forebyggelse af sociale problemer, nu er blevet lovfæstet. Det er en bestemmelse, vi hilser med tilfredshed. Fra mit daglige arbejde i SID ved jeg, at det er en bestemmelse, man venter på med længsel. Og alle ved, også forslagsstillerne, at når det i dag er vanskeligt at hjælpe, hænger det ikke entydigt sammen med en negativ behandling fra socialforvaltningernes side. Det hænger også sammen med, at det er en meget stor belastning at skulle være i kontakt med flere forskellige sociale institutioner på samme tid, som tilfældet er, før bistandsloven træder i kraft. Den bedste måde at få borgerne til at benytte loven på er ved at møde loven positivt; gennem en positiv holdning kan man være medvirkende til at få det hele til at gå godt.

Vi skal i denne diskussion ikke glemme, at vor socialpolitik har gennemgået en meget god udvikling. For mange år siden var det forbundet med store negative sanktioner fra samfundets side, når man skulle have udbetalt hjælp. Hvis man havde fået udbetalt socialhjælp — eller offentlig hjælp, som det jo hedder efter at have fået en ansigtsløftning — mistede man nogle samfundsmæssige rettigheder, og jeg skal da heller ikke lægge skjul på, at jeg ved, at denne meget forældede opfattelse afholder mange fra at søge hjælpen i dag. Derfor mener jeg i høj grad, det er uansvarligt at rejse en debat om bistandslovens vanskeligheder på nuværende tidspunkt, og jeg vil hermed endnu en gang understrege, at man kun opnår ét, nemlig at skabe unødigt frygt hos de grupper af borgere, som skal benytte sig af loven.

Bistandsloven indeholder også andre gode ting end det, at man kan henvende sig ét sted. Socialministeren har nævnt mange detaljer, og jeg skal derfor kun henvise til enkelte bestemmelser.

Bistandsloven lever i meget høj grad op til spørgsmålet om nærdemokrati, når der er tale om, at der skal lægges en behandlingsplan, og det skal der, hvis man skal være i kontakt med forvaltningen i en længere peri-

ode. Det er en regel, der er opstillet for at sikre, at kontakten som hovedregel har en målsætning. I en sådan situation skal der lægges en plan, som hun eller han, det drejer sig om, skal være med til at udarbejde. Man kan flot sige, at de færdige løsningers tid er forbi; ingen løsninger skal trækkes ned over hovedet på borgeren, og hvis vi er med til at skabe en positiv holdning, er jeg helt sikker på, at borgeren også vil benytte sig af denne retlighed. Men det er klart, at hvis vi ikke fortæller noget om, hvilke muligheder der findes, vil borgeren heller ikke benytte sig af dem.

Som tidligere socialudvalgsformand hører jeg til dem, der har en positiv holdning til de ansatte, og jeg er helt sikker på, at de ansatte også i meget høj grad vil benytte sig af den regel, jeg lige har omtalt. I denne forbindelse skal jeg nævne dagpengeloven og en af dens bestemmelser. I dagpengeloven har vi jo en bestemmelse, der siger noget om, at når man har været syg i en samlet periode på 3 måneder, skal den pågældendes situation tages op til en samlet vurdering. Det skal undersøges, om man på grundlag af udbetaling af dagpenge alene har mulighed for at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Man skal i praksis fra forvaltningerne undersøge, om det kan blive lettere for den, det drejer sig om, at komme i gang igen, hvis man hjælper med andre, supplerende hjælpeforanstaltninger. Det vil sige, at de krav, man stiller nu fra 1. april i år, ikke er nye for kommunerne; de krav har kommunerne kendt helt tilbage til 1. april 1973.

Jeg vil også godt sige lidt om de bemærkninger, der falder rundt omkring om, at vi nu går fra et retsprincip til et skønprincip. Jeg mener, at de argumenter, der er fremme, er absolut fejlagtige. Det bliver nemlig også i dag vurderet, om man falder ind under de pågældende love, og allerede her ligger der et skøn. Men det er klart, at hvis man ikke er positivt indstillet, kan man jo bruge ethvert argument til at mistænkeliggøre. Man skal bare gøre sig klart, hvem den mistænkeliggørelse kan ramme.

Jeg vil gerne understrege, at vi selvfølgelig ikke er færdige med at diskutere socialpolitik her i folketinget, i og med at bistandsloven træder i kraft. Fra socialdemokratiets side gælder, at vi, som vi altid har gjort det, betragter socialpolitikken som et

[Inge Fischer Møller.]

af de allervigtigste områder. Vi vil fortsat arbejde for, at en aktiv socialpolitik bliver anskuet ud fra et større perspektiv end hidtil. Socialpolitik må være et samlet udtryk for alle de ressourcer, samfundet stiller til rådighed for at undgå, at sociale problemer opstår, og for at løse dem, der alligevel opstår. Vi kommer ikke uden om, at samfundet har et ansvar for de mennesker, der ikke kan falde ind under de rammer, vi er med til at lægge. Derfor påhviler der os et stort ansvar, og vi har forpligtelse til at hjælpe på den allerbedste måde. Det kan fastslås som en kendsgerning, at et stadig stigende antal personer har vanskeligt ved at tilpasse sig samfundets krav:

Ældre kan ikke klare tempoet, funktionærer bliver rationaliseret væk, den lille handlende og håndværksdrivende kan ikke klare sig i konkurrencen, håndværkeren, arbejdsmanden og fabrikarbejderen bliver helbredsmæssigt ødelagt af deres arbejde. Vi har unge med svage evner og tilpasningsvanskeligheder, vi har kvinder, der har vanskeligt ved at passe arbejde både ude og hjemme, og vi har børn, der mangler menneskelig kontakt, og jeg kunne nævne mange flere eksempler.

Der skal ikke herske tvivl om, at socialdemokratiet stadig arbejder med spørgsmålet om, hvorvidt borgeren fortsat i lyset af samfundsudviklingen skal tilpasse sig en rolle, den pågældende ikke er ansvarlig for, og som er betinget af samfundsudviklingen. Svaret for socialdemokratiet er benægtende, og fremtidens socialpolitik må derfor bygge på en vurdering af samspillet mellem det enkelte individ og hans eller hendes omverden. Socialpolitik vil på denne måde være forebyggende fremfor afhjælpende. Det kan jo lyde flot, men det er også noget, som bistanndsloven kan give tilbud om.

Som nævnt vil socialdemokratiet følge udviklingen på det socialpolitiske område meget nøje, det er en nødvendighed.

De stigende krav, der stilles i samfundet, er beklageligvis med til at isolere mange. Vi gemmer os for hinanden med vores problemer. Derfor mener jeg også, at lejligheden her skal benyttes til at fremhæve en anden ting i bistanndsloven, nemlig spørgsmålet om, at vores socialforvaltninger også skal være et sted, hvor man kan gå hen og få en

drøftelse med en anden voksen om sin situation, altså et sted, hvor man kan gå hen og søge anden bistand end rent økonomisk hjælp. Vi ved jo, at man kan have de behov, uanset om man lever i en familie eller man lever som enlig.

Til slut vil jeg gerne sige, at det må være oplagt for enhver, at indkøringen af et så nyt og afgørende system som det, der her er tale om, ikke alle vegne kan gå uden fødselsveer. Mange steder rundt omkring i landet er man allerede i gang, og det er glædeligt. Andre steder er man i planlægningen ikke nået så langt.

Den bedste måde at få bistanndsloven til at fungere på er ved at være positiv. Ved at være åben og positiv blokerer man ikke. Og jeg er af den opfattelse, at har man en positiv og samtidig realistisk holdning til tingene, vil det hele komme til at gå lettere. Derfor tror jeg ikke, der vil komme de vanskeligheder, som mange spår, og jeg er meget spændt på, hvilke saglige argumenter der vil fremkomme i den følgende debat.

Fjerde næstformand (*Poul Dam*):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13, hvor vi først går til punkt 2 på dagsordenen, spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 11.59.

Mødet genoptaget kl. 13.

Fjerde næstformand (*Poul Dam*):

Fra statsministeriet har jeg modtaget følgende:

„Statsministeriet, den 16. marts 1976.

Ved kgl. resolution af 11. marts 1976 er det bestemt, at sager vedrørende lovgivning om buskørsel i Grønland fra 1. april 1976 overføres fra justitsministeriet til ministeriet for offentlige arbejder.

Folketinget bedes underrettet herom.
sign. Anker Jørgensen.“

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

[Første næstformand.]

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).

(Lovf. nr. 230).

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Overgangsregler for institutionernes overførelse).

(Lovf. nr. 232).

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for skatter og afgifter, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Tillægsafgift for udgående forretninger og politifremstillinger).

(Lovf. nr. 231).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Socialministeren (Eva Gredal):

Herved tillader jeg mig for folketinget at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).*

Forslaget indeholder de nødvendige ændringer af den færøske invalidepensionslov som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens afvikling pr. 1. april 1976 samt bistandslovens ikrafttræden samme dato, hvorved revalideringsnævnet ophæves.

Der er således tale om rent tekniske ændringer, der skal have virkning fra den 1. april 1976, idet de hidtil af de tre institutioner bestridte opgaver da overføres til andre myndigheder.

Invalideforsikringsrettens og revalideringsnævnets opgaver som klageinstanser foreslås overtaget af ankestyrelsen, medens invalideforsikringsfondens opgaver med regnskab og revision foreslås overtaget af de færøske myndigheder.

Herudover foreslås nogle redaktionelle ændringer i overensstemmelse med de ændringer, der de seneste år er gennemført i lovgivningen hernede.

Forslaget medfører ikke merudgifter for staten og har heller ikke administrative konsekvenser ud over, hvad der allerede er forudsat ved bistandslovens gennemførelse

og ændringerne i invalidepensionsloven med hensyn til invalideforsikringsrettens decentralisering.

Forslaget har været forhandlet med de færøske myndigheder og vil snarest af landsstyret blive fremsat for lagtinget med henblik på hurtig vedtagelse her.

Idet jeg i øvrigt skal henvide til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale dette til tingets hurtige og velvillige behandling.

Endvidere tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Overgangsregler for institutionernes overførelse).*

Forslaget vedrører institutionerne under amtskommunerne — bortset fra forsorgshjemmene — og giver de økonomiske rammer og overgangsregler for institutionernes overførelse, der allerede forudsætningsvis ligger i bistandsloven og forarbejderne til denne. De forhandlinger, der igennem de sidste år har været ført af socialstyrelsens udlægningsafdeling om institutionernes overførelse, viser imidlertid, at amtskommunerne i vid udstrækning har været usikre med hensyn til de konkrete vilkår for institutionernes overførelse. Problemerne har været størst med hensyn til overførelsen af børne- og ungdomshjemmene, der geografisk er fordelt således, at deres fremtidige placering i forhold til en amtskommune først har kunnet ske efter omfattende forhandling, der først nu har kunnet afsluttes, og efter, at pladsantallet pr. 31. marts 1976 er blevet tilpasset det forventede fremtidige behov. Netop derfor har forslaget først kunnet fremsættes nu.

Forslaget følger det almindelige system ved opgaveomlægninger mellem staten og kommunerne, at statens ejendomsret, rettigheder ifølge lån og beføjelser i øvrigt over for private institutioner overføres til den amtskommune, der efter bistandsloven vil bruge institutionen. I forhold til det almindelige system er dette område dog særegent ved, at institutionerne i vid udstrækning er private, herunder selvejende, institutioner.

Overførelsen af arealer, der tilhører staten, vil kun komme på tale i det omfang, hvori arealerne pr. 31. marts 1976 er i brug til institutionsformål.

Tilskud, der i henhold til nugældende lov-

[Ministeren for Grønland.]

Udbytteskatten indregnes i overskudsafgiften på 45 pct., og disse to afgiftsformer skal således ses under ét.

d) Herudover kan nævnes indtægter i form af sædvanlige indkomstskatter fra de ansatte til Umanak kommune. Der regnes her med samme årlige beløb som i 1975, det vil sige omkring 3 mill. kr.

I modsætning til overskudsafgiften på 45 pct. skal udbytteskatten betales, så snart der udbetales udbytte til aktionærerne, og altså uden hensyn til, om investeringerne er indtjent. På denne baggrund betalte Greenex i begyndelsen af 1975 et beløb på 5,6 mill. kr. til Umanak kommune. I 1976, 1977 osv. skal Greenex tilsvarende betale 20 pct. af det udbytte, der i disse år udbetales til aktionærerne. Beløbet skal efter en stedfunden lovændring indbetales til Grønlands landskasse. Det kan i dag ikke fastslås nøjagtigt, hvor store disse beløb vil være f. eks. i 1976 og 1977, idet selskabets udbyttebetaling til aktionærerne endnu ikke er besluttet, men et beløb på mellem 5 og 10 mill. kr. årligt er sandsynligt.

Hvornår den egentlige overskudsafgift begynder, afhænger som nævnt af, hvornår investeringerne er indtjent, det vil sige af minens driftsresultater. Disse er igen navnlig afhængige af priserne på bly- og zinkkoncentraterne og omkostningerne ved at drive minen.

Foreløbige prognoser i 1975 til brug for udarbejdelse af udkast til budgetter for budgetoverslagsårene 1977, 1978 og 1979 indeholdt forhåndsberegninger vedrørende 45 pct.-afgiften for de nævnte år. De indeholdt imidlertid også en kraftig understregning af, at der var tale om uhyre usikre skøn, ligesom der gjordes opmærksom på det ovenfor beskrevne forhold vedrørende „forskudsbetaling“ i form af navnlig udbytteskat.

De beregninger, der kan foretages i dag, går i retning af, at de første skøn var for optimistiske. Dette skyldes navnlig, at priserne har været vigende og driftsomkostningerne undervurderet, hvortil kommer, at afskrivningsgrundlaget først har kunnet fastlægges efter en nøje gennemgang af investeringernes sammensætning.

Det ser i dag ud til, at overskudsafgiften først vil blive aktuel for 1978, men for dette

år skal de nævnte, allerede betalte arealafgifter og udbytteskatter tages i betragtning som „forskud“, hvilket vil sige, at der formentlig først i 1979 skal betales overskudsafgift. Der har på dette tidspunkt imidlertid som nævnt årligt været betalt arealafgifter (første gang for 1972) samt udbytteskat (i 1975 5,6 mill. kr. til Umanak kommune og hvert af årene 1976, 1977 og 1978 formentlig mellem 5 og 10 mill. kr. til Grønlands landskasse).

Størrelsen af den fremtidige årlige overskudsafgift (inkl. udbytteskat) kan fortsat kun angives skønsmæssigt, men en størrelsesorden på 50 mill. kr. er ikke usandsynlig, dog næppe helt fra starten, hvor der endnu kan restere afskrivninger. Der er i de nævnte tal set helt bort fra de almindelige personindkomstskatter til Umanak kommune på ca. 3 mill. kr. årligt.

Det indgår i spørgsmålet, hvordan jeg vil sikre, at „sådanne forhold“ ikke opstår på andre områder inden for eventuel anden råstofudvinding i Grønland. Jeg må hertil svare, at det aldrig vil være muligt med sikkerhed at forudsige en virksomheds driftsresultater adskillige år ud i fremtiden og dermed størrelsen af og begyndelsestidspunktet for offentlige indtægter. På den anden side vil det være vanskeligt, f. eks. for ministeriet, at afvise på et givet tidspunkt at fremkomme med prognoser om disse ting. Det vil i så fald være nødvendigt at markere usikkerhedsfaktorerne og forbeholdene om muligt endnu kraftigere, end det har været gjort i dette tilfælde.

Man vendte herefter tilbage til dagsordens punkt 1, der var:

Forespørgsel til socialministeren af Steen Folke (VS), Hanne Reintoft (DKP) og Ebba Strange (SF).

(Foresp. nr. XI).

Forhandlingen genoptoges.

Peter Holst (V):

Til alle tider har ændringer og omlægninger af de regler, folk skulle leve efter, budt på overgangsproblemer. Det har været følt stærkest, når det drejede sig om socialpolitiske forhold; allervoldsomst virkede det for 440 år siden, da reformationen fratog den rigt bemidlede katolske kirke al økonomisk

[Peter Holst.]

mulighed for at fortsætte det hjælpearbejde, den dengang var ene om.

Hvis man ser bort fra grundlovsændringer, har næppe nogen reform været taget med et så langt tilløb som bistanndsloven. Det betyder, at de hovedprincipper, som man fra om 14 dage skal administrere denne lov efter, har været kendt af dem, der har mest brug for at kende dem, imellem 4 og 8 år, og selve lovens præcise tekst har nu ved dens ikrafttræden været kendt i henimod 2 år. At strømmen af cirkulærer først satte noget senere ind, end man kunne have ønsket, er ikke uforståeligt, især når man tager i betragtning, at bistanndsloven og dens administration også skulle tilpasses den sociale styrelseslov, og at hidtil statsligt drevne sociale hjælpeinstanser skulle kunne inkorporeres i den samlede streng i det nye system.

Situationen den 1. april vil kort være den, at vi vil have det samme antal mennesker med den samme samlede sum af behov for hjælp fordelt på de indtil nu kendte kategorier af sociale klienter. Til deres rådighed vil vi efter 1. april have stort set det samme antal socialmedarbejdere med forskellige specialer. Forskellen vil blot være den, at det efter april vil være lettere for en af dem, der behøver hjælpen, at finde en ukompliceret vej hen til en af dem, der er bedst egnet til at anvise netop den hjælp, der behøves.

Der er ingen tvivl om, at den intense kursus- og dygtiggørelsesaktivitet, der igennem måneder og år har fundet sted inden for socialsektoren netop med henblik på de opgaver, der forestår pr. 1. april, har stimuleret vore ansatte og gjort dem bedre skikket til at løse de opgaver, der nu overlades dem. Hvis man har fulgt med i den kursusaktivitet, som de 80 centraluddannede instruktører og deres mange medinstruktører har ført an i, vil man ikke være i tvivl om, at det, der nu forud for bistanndslovens virkeliggørelse er sket, er, at der er lagt et arbejde for dagen, hvis resultat vil komme dem af vore medborgere til gode, der har behov for at søge støtte på socialkontorerne.

Det, der forestår den 1. april, drejer sig om to ting: For det første at en længe kendt nyordning af administration, kompetencefordeling og opdeling — det, man kunne kalde den bureaukratiske del af bistanndsloven — bliver virkelighed. For det andet at

selve omsorgen med og behandlingen af de medborgere, det hele er til for, endelig vil glide ind i de baner, som man allerede længe de fleste steder har kørt ad. Hele forberedelsesaktiviteten har jo netop sigte på at opfange de overgangsproblemer, man kunne skønne det ville blive nødvendigt at tage sig af. Det er venstres opfattelse, at andre mulige problemer vil dreje sig om enkeltklienters særlige personlige situation, og at enhver rimelig og for klienten ønskelig og acceptabel løsning på sådanne problemer kun kan findes ved, at man konstaterer disse problemer, og ikke kan findes ved, at man forud formoder, at noget nok vil være forkert.

Man har set nævnt, at unge under 18 år, der ved næste månedsskifte er under revalideringen, af en vrangvillig kommune kunne stilles i en ringere situation. Den klargøring, der nu har fundet sted, og som fortæller, at intet igangsat revalideringsprogram for nogen kan afbrydes alene på grund af den pågældendes alder, må gøre, at disse bekymringer kan skrinlægges.

Enkelte steder har bestyrelser for visse institutioner ikke følt det rimeligt at skulle tvinges til at indgå en overenskomst med kommunen; de har åbenbart følt, at de hidtil har haft friere forhold. Jeg tror ikke, det vil være vanskeligt at vinde gehør for det rigtige synspunkt, at det ikke er en afhængighed i modsætning til nu, de pålægges, men derimod et kontraktforhold med det nære samfund, dvs. med deres kommunalbestyrelse, i stedet for en afhængighed og en binding til forskrifter fra en instans i det fjerne samfund, nemlig socialstyrelsen.

Der er sket en del, siden Kommunernes Landsforenings planlægningsafdeling skitse-rede en opbygning af socialforvaltningen i Brøndbyernes kommune. Det var i virkeligheden her, man først prøvekørte behandlergruppeprincippet. Venstre har ikke haft ublandet tillid til filosofien bag behandlergruppeformen. Naturligvis er det, at der er flere om at finde den rigtige løsning på et hvilket som helst problem, ikke noget nyt, heller ikke i socialpolitikken: hvis en præst for 100 år siden drøftede med et medlem af fattigforstanderskabet, hvad der bedst kunne gøres for de børn, hvis fader var drikfældig, dannede præsten og medlemmet af fattigforstanderskabet i virkeligheden en

[Peter Holst.]

tomandsbehandlergruppe; princippet er altså kendt. Men det, der nu kan være en fristelse i administrationen af bistandsloven, er, at for mange med udpræget kendskab til enkeltdele af socialforsorgen kobles ind i gruppedrøftelser også af enkle og ukomplicerede sager, hvorved megen tid kan bruges unyttigt, fordi ingen klient egentlig får nogen gavn af det.

I betænkningen om uddannelse af medarbejdere til kommuner og socialforvaltninger fra 1973, nr. 670, skønnede man et behov i kommunerne for socialrådgivere, et skøn, som vi nu i dag kan se lå langt over virkeligheden. Når dertil kommer, at vi nøjagtig ved, at mange kommuner satser på at give deres nuværende socialmedarbejdere i administrationen en øget teoretisk ballast og derefter bruge de pågældende i det direkte arbejde med og for klienterne, så får man en tvivl om, hvorvidt det er nødvendigt at uddanne egentlige socialrådgivere i samme omfang som hidtil. Da kommunerne må formodes at have erfaret sig frem til, at det tjener arbejdet for og med dem, der søger socialkontorerne, at lade dem betjene af et personale, der både har administrativ og teoretisk baggrund, må man gå ud fra, at uddannelsen af socialteoretikere, socialrådgivere, i fremtiden — og sikkert i den allernærmeste — må afpasses efter det mere beskedne behov, der synes at være for den type medarbejdere.

Jeg har været glad for at høre ministerens klargøring af, at de skønmæssige afgørelser nu som før både er nødvendige og er til for, at en speciel hjælp kan afpasses efter et specielt behov.

Vi har i venstre den opfattelse, at den sociale forståelse i vore kommunale råd og i deres sociale udvalg er af en sådan art, at hele hetzen og den megen udspyning af mistillid både er forkert og urimelig. Når sandt skal siges, er meget godt socialt pionerarbejde lavet lokalt, hvor folk, der har fået deres medborgeres ansvar betroet i kommunerne, kunne finde gode løsninger på noget, der hyppigt for de teoretiske var begreber, men som lokalt var noget så enkelt som, at man hjalp de folk, der var kommet i nød.

Da vi ser sådan på det, kan jeg meddele, at vi vil stemme imod den stillede dagsorden.

Erlendsson (FP):

Der kan være mange grunde til at kritisere bistandsloven, og det er ikke ukendt, i hvert fald her i salen, at fremskridtspartiets folketingsgruppe og vælgere er blandt de mest kritiske. Loven er et samleværk, et kompileringsarbejde af 6 love, som den erstatter, men der er efter vor mening ingen nytænkning i loven, den betegner en fortsættelse ud ad brede, allerede tiltrampede veje og stier.

At sammenligne loven med Steinckes socialreform — at den skulle være lige så revolutionerende for vor tid, som Steinckes lov var for sin tid — ville være groft uretfærdigt over for K. K. Steinckes politiske stovværk.

Jeg kan give hr. Steen Folke ret i, at der i bistandsloven intet forsøg er gjort på at anskue trang og støtte ud fra en dybere forståelse af, hvad der gør mennesker til sociale tilfælde i lovens forstand og til varige sociale tilfælde. Der er intet, som tyder på, at man har gjort sig tanker i retning af at fatte sammenhængen mellem sygdom og social trang eller social trang og sygdom, hvad der er det primære i sammenhængen, og den enkeltes lethed eller vanskelighed ved at tilpasse sig en undertiden måske halvvejs påtvungen rolle som social klient.

Nutidens arbejdsmarkeds fastlåsedes organisationsbestemmelser og monopoldannelser med hensyn til løn og arbejdsvilkår, og hvilken betydning det har for beskæftigelsesmuligheden for mennesker, der under andre vilkår måske uden vanskelighed havde kunnet finde en plads i samfundet, afspejles heller ikke i lovens bestemmelser på nogen tydelig måde i hvert fald. Spørgsmålet er, hvad det er, som gør, at en stor gruppe mennesker, og som det synes en stigende gruppe, mere eller mindre erkender sig ude af stand til at klare egne personlige vilkår og fornødenheder.

Der ses i lovforslagets udformning heller ingen forståelse for, hvad offentligt formynderskab i sig selv betyder for nedbrydning af tilliden til egne evner eller på den anden side for opbygningen af personligt initiativ og styrkelse af egne kræfter; heri kan jeg også være enig med hr. Steen Folke.

Som bistandsloven foreligger, vil loven først og fremmest blive en beskæftigelseslov for en voldsomt udbygget administration. Bistandslovens skønsprincip, der skulle

[Erlendsson.]

have den fordel, at man kan klare tingene individuelt og hurtigt, vil, ser det ud til, meget let kunne drukne i de koncilier af behandlere på op til et halvt dusin administratorer og socialrådgivere med ringe eller ingen erfaring fra erhvervslivet, som under lange og sikkert i mange tilfælde opslidende diskussioner skal prøve at finde frem til at enes om, hvilken form for støtte der skal ydes hjælpsøgende, som netop i overvejende grad vil komme fra det private arbejdsmarked.

I fremskridtspartiets ændringsforslag til bistandsloven fra i foråret skitserede vi den form, hvorunder hurtige og kontante lønninger ville kunne ydes. Det har vi gjort igen i vores betækningsbidrag til forslag nr. XXX. Jeg mener ikke, det i den sammenhæng vil være irrelevant at pege på de tanker, vi har gjort os vedrørende disse to forslag.

Vi ønskede, at afgørelserne i henhold til bistandsloven skulle træffes af folk med indgående kendskab til og erfaring fra erhvervslivet, og vi ønskede, at disse folk skulle have vidtgående økonomisk kompetence inden for et fastlagt budget til at kunne gennemføre hurtige og kontante løsninger for de enkelte. Det ville, som man kan forstå, i langt højere grad, end det er meningen efter den bistandslov, vi skal leve med efter 1. april, blive et skønsprincip, som var gældende, med de fordele, jeg har peget på med hensyn til hurtige afgørelser og individuel hjælp.

Det betyder ikke, at vi mener, der i hele den sociale lovgivning først og fremmest skal være tale om et skønsprincip. Vi mener tværtimod, at retsprincippet i overvejende grad skal være gældende, det skal naturligvis gælde for tildeling af folkepension og andre grupper, der ligesom de ældre, der skal have folkepension, kan afgrænses på basis af indiskutable objektive kriterier.

Men det må være lige så klart, at når den menneskelige tilværelse er så mangeartet, som den er, og de behov, det må være rigtigt og naturligt at samfundet på solidarisk vis over for de svageste af sine medborgere skal yde hjælp til at dække, er så forskellige, så må man tage de fordele, men også de mindre ulemper med, som skønsprincippet betyder,

for at finde frem til den bedste og rigtigste løsning i hvert enkelt tilfælde.

Man vil således kunne forstå, at fremskridtspartiets kritik over for bistandsloven i hvert fald ikke går ud på, at loven overlader for meget til skønsprincippet, men snarere, at loven vil tilgodese en høj grad af millimeterretfærdighed, der vil koste urimeligt, og hvis betaling skal tages fra de midler, som kunne bruges bedre, nemlig til en direkte hjælp til de trængende.

Vi er heller ikke tilfreds med, at det, som jeg har været inde på tidligere, i overvejende grad bliver papir- og paragrafindstillede professionelle hjælpere, der skal betjene bistandslovens socialapparat. Vi finder, at menneskelige problemer skal ansues ud fra det samfund, hvor også de, der søger hjælp efter denne lov, befinder sig, hvor de skal leve, virke og udfolde sig. Det er vigtigt, at den form for hjælp, der i hvert enkelt tilfælde naturligvis helst skal være den optimale både på kort og lang sigt, besluttet og tildeles af folk, der kender og accepterer det bestående samfunds vilkår, og det er forkert, at de bestemmende kan være personer, der gennem en overvejende teoretisk uddannelse med påfølgende offentlig ansættelse har fået et kun overfladisk og i mange tilfælde forvrænget billede af de vilkår, som råder i det danske samfund, og som også de mennesker, der er i trang, må indrette sig efter.

Det er desværre en kendsgerning, at nogle af de socialrådgivere, der i stort tal er udklækket i de senere år — og for den sags skyld også en del af tidligere årgange — ikke sjældent demonstrerer en meget negativ holdning til det danske samfund af i dag; ikke sjældent hører man røster fra dem om, at de opfatter sig selv som lappeskrædere på et senkapitalistisk systems mange fejl og mangler, et system, de protesterer imod og ønsker en snarlig død. En sådan holdning er naturligvis ingen hjælp til at motivere mennesker, der har vanskeligt ved at indpasse sig i de vilkår, som langt hovedparten af den danske befolkning føler sig hjemme i og er tilfreds med.

En positiv indstilling til tilværelsen, den opfattelse af, at hjælp til efter uheld på ny at rejse sig, til under akut vanskelige kår at finde et nyt udgangspunkt for en så vidt

[Erlendsson.]

mulig selvhjulpnen tilværelse, der burde være meningen med det sikkerhedsnet, den sociale bistanndslov udgør, mangler så åbenbart hos en større eller mindre del af dem, der i den nærmeste fremtid skal administrere loven. Det er forkert at tro af disse hjælpere, at det gavner ret mange at få at vide, at samfundet er forkert og skal laves om først, når forholdet dog er det, at hovedparten af danske borgere uden videre erkender samfundets forpligtelse til at træde hjælpende til over for dem, der er i nød, og er villig til stadige ofre. Der vil altid være ting, der kan gøres bedre, men indførelsen af et samfundssystem byggende på helt andre principper end dem, vi kender i dag, vil nok lade vente på sig.

Det er naturligvis ingen overraskelse, at medlemmerne af fremskridtspartiets gruppe og folk ude over landet på ny skal have at vide, at fremskridtspartiet er et asocialt parti. Det forsøgte hr. Steen Folke også at fortælle, og det skal nok blive gentaget af andre, selv om det, som alle her i huset burde vide, er usandt. Fremskridtspartiets indkomstskattereform med forhøjelse af den skattefrie bundgrænse vil betyde realindkomstforøgelse først og fremmest for de små indkomster, og i vore ændringsforslag til finansloven har vi trods meget store besparelser kunnet forhøje folkepensionerne i det kommende finansår med 1,4 mia kr.

Men jeg synes i øvrigt, at man i denne debat skulle holde sig til bistanndsloven; dette emne er alene tilstrækkelig stort til at lægge beslag på hele dagen.

Hr. Steen Folke udtrykte sin store bekymring over den bedre indsigt, som myndighederne ved bistanndslovens vedtagelse vil få i den enkeltes personlige forhold. Det giver mulighed for større social kontrol, og det finder hr. Steen Folke uheldigt.

Dertil vil jeg gerne sige, at når borgeren henvender sig til det offentlige, må det være helt selvfølgeligt, at han på alle væsentlige punkter gør rede for de forhold, der har relevant betydning. Det tjener begge parter bedst, og det må være betingelsen for en optimal, individuelt tilpasset bistand.

Derimod kan jeg være fuldstændig enig med hr. Steen Folke, hvis han mener, at myndighederne ikke uopfordret skal blande sig i borgernes forhold. Her må der gælde et

retsprincip: intet må kunne påtvinges den enkelte uden nøje iagttagelse af et klart fastlagt retsprincip, hvor andres rettigheder ikke krænkkes; det gælder naturligvis også umyndige børns rettigheder: intet må kunne påtvinges ud fra en politisk vurdering af, hvad en i sådanne sager særdeles magtfuld gruppe, som det har vist sig, mener tjener barnets tarv, et stærkt misbrugt, politisk farvet udtryk, hvori man kan lægge meget forskelligt, og hvori meget forskelligt er blevet lagt.

Med vore 91 ændringsforslag til bistanndsloven søgte vi først og fremmest familiens og barnets retsstilling sikret og styrket. Det lykkedes at få vedtaget ét af vore ændringsforslag, nemlig forslaget om indførelse af ordet „absolut“ i § 123, 1. stk., 1. pkt., der drejede sig om fjernelsen af børn fra deres hjem. Alle andre ændringsforslag blev nedstemt. I lovforslag nr. 209 af 6. februar i år (om social bistand) har vi endnu en gang forsøgt at styrke familiens retsstilling i bistanndsloven.

Det er klart, at vi med så mange forkastede forslag til forbedring af denne lov, der nu skal træde i kraft, ser med den største ængstelse på tiden efter 1. april, på samme måde som talsmanden for denne forespørgselsdebats initiativtagere, men vi må håbe, at det vil gå bedre, end vi frygter. Med debatten i dag er det i hvert fald for sent at forsøge at ændre noget; det skulle da være, om man kunne få lovens ikrafttrædelsesdato udskudt endnu en gang. Jeg tror, at socialministeren skal være taknemmelig for, at det med én stemmes overvægt lykkedes at få den udsat i hvert fald et år; det har sikkert ikke været for lang en udsættelse.

Grethe Philip (RV):

Det er et ejendommeligt tidspunkt, man har valgt til at stille en forespørgselsdebate om bistanndsloven, der står lige foran at skulle træde i kraft. Jeg synes, det havde været væsentligt rimeligere, om man i stedet for havde bedt ministeren give en redegørelse for de tanker, der lå bag de udsendte cirkulærer eller de cirkulærer, der måske kommer i den kommende tid, eller om man havde ventet, til man var et stykke inde i det næste år og havde kunnet vide noget mere om, hvordan bistanndsloven virkede. Men man har altså ønsket at få denne fore-

[Grethe Philip.]

spørgselsdebat, formodentlig væsentligst for at få lejlighed til at stille den dagsorden, der er blevet stillet, og jeg kan med det samme meddele, at vi anbefaler at stemme imod dagsordenen.

Det radikale venstre har bidraget til det arbejde, der ligger forud for bistandsloven. Vi har medvirket ved alle overvejelserne i socialreformkommissionen, og vi har været med til at lægge de linjer, der nu ligger i bistandsloven, og har også stemt for den. Vi mener stadig, at der var brug for en stor administrativ reform, og at en sådan ville være til fordel for klienterne. Vi mener, det er meget værdifuldt, at der nu i højere grad end tidligere bliver inddraget folkevalgte, som kan være medbestemmende om beslutningerne, som i højere grad end før kan afgøre, hvordan det sociale trykkesystem skal opbygges inden for de kommunale grænser. Vi finder også, det er rigtigt, at man som et sigte har indlagt ønsket om en bredere rådgivning, bestemmelser om, at kommunen skal gå ud med rådgivning til en bredere kreds end tidligere, og vi mener, det er meget vigtigt, at der gives kommunerne mulighed for at gå ud i et opsøgende arbejde. Alle disse ting er noget, der vil komme klienterne til fordel: vi vil komme ud til en bredere kreds, og de vil få en bedre hjælp.

Men vi kan da ikke se bort fra, at der også er en hel del vanskeligheder; det ved vi alle sammen herinde, og det har jo været drøftet endog meget grundigt i socialudvalget, ligesom det har været drøftet ved de forskellige behandlinger af bistandsloven. Jeg tænker her bl. a. på hele den omflytning, der har været nødvendig, af personale i forbindelse med nedlæggelsen af mødrehjælpen og revalideringen. Det er klart, at det skaber problemer: det skaber problemer for personalet, og derigennem skaber det også problemer for klienterne i en overgangstid. Men hvis man ikke vil tage nogle af de problemer med sig, vil det jo aldrig nogen sinde være muligt at lave en sådan gennemgribende administrativ reform, som man i øvrigt finder ønskelig.

Jeg synes, at det, vi vinder ved omlægningen, er prisen værd. Jeg tror, at det arbejde, der er gjort for at forberede personalet til deres nye arbejde, har været så omfattende, at spildet vil være ringe, og jeg har

indtryk af, at personalet selv går til de nye opgaver med meget stor vilje til, at de skal løses på en god måde. Og i øvrigt regner jeg med, at de kurser, man har haft for personalet, også vil fortsætte i fremtiden, så stadig flere lærer det nye arbejde, de skal ind i.

Jeg mener også, der vil blive brug for løbende korrektioner af loven; vi har jo allerede én korrektion til behandling — den var til anden behandling i går — nemlig om bedre muligheder for at give det sociale klientel en uddannelse, noget, vi i mit parti går ind for. Der vil skulle ske revisioner af lovgivningen, der vil også kunne blive tale om udsendelse af nye cirkulærer, der uddyber forskellige problemer. Jeg kan bare nævne sådan et enkelt spørgsmål som, at det vil være ønskeligt, om man i et af cirkulærene kom ind på, at kommunerne skulle være forstående over for en revalidering af ordblinde. Vi ved, at det er problemer, som man ude i mange kommuner og amtskommuner står forholdsvis uforstående over for, i hvert fald er uvidende om, vel ikke er afvisende over for, men som man kender meget lidt til. Jeg tror, det ville være gavnligt, om man fra centralt hold lagde op til, at det var noget, kommunerne skulle tage sig af, og at de skulle gå ind i et revalideringsarbejde, hvor der var problemer og behov for en revalidering.

Jeg føler selv, at det største problem i forbindelse med bistandsloven og også det, der spiller en meget afgørende rolle for klienterne, er, om vi med den nye lovgivning kommer ind i en for stor forskelsbehandling af mennesker, der er stillet i samme situation, og her tænker jeg på forskelsbehandling fra kommune til kommune. Vi kan vel ikke helt se bort fra, at der kan blive visse forskelle, men man kan på den anden side også gå så langt, at man siger: ja men det var egentlig også meningen, meningen var jo netop, at man i de forskellige lokale områder, alt efter den holdning, man har, og de særlige forhold, der er, skulle tage beslutninger, og dette må nødvendigvis føre til afvigende beslutninger fra kommune til kommune. Hvis forskellene skulle blive for store, har man jo ankemyndighederne at gå til, og jeg regner med, at de vil virke så korrigerende på beslutningerne, at vi vil nå frem til gode resultater.

Men ligesom vi naturligvis må være meget

[Grethe Philip.]

optaget af, hvordan situationen bliver for klienterne efter bistandslovens indførelse, er der også grund til at se lidt på, om bistandsloven og de cirkulærer, der er udstedt i forbindelse med den, vil kunne føre til forøgede misbrug. Det spørgsmål bliver da også stillet ude ved de politiske møder. Hvilke fordele har klienterne? Og hvordan går det med misbrugene?

Om den sidste ting er der et enkelt forhold, jeg gerne vil drage frem her, og hvor jeg har en, så vidt jeg kan forstå, anden opfattelse end socialministeren. Det drejer sig om behandlingen af mennesker, der lever i såkaldt papirløse ægteskaber. Ministeren har udstedt et cirkulære om det og senere i forbindelse med et spørgsmål her i folketinget bekræftet, at man i fremtiden skal behandle mennesker, der lever i papirløst ægteskab, principielt på samme måde som enlige, dog således at der bliver taget hensyn til den økonomiske fordel, ansøgeren har ved fælles husførelse, herunder kost og logi. Det vil i realiteten betyde, at mennesker, der lever i et fast samlivsforhold, men uden at have papir på det, vil blive væsentlig bedre behandlet, hvis de kommer i en social situation, end to mennesker, der har indgået formelt ægteskab. Jeg mener, at dette vil vise sig at skabe meget store problemer, og jeg har så sent som i går fået et brev fra en socialudvalgsformand på Djursland, som fortæller mig om nogle af de vanskeligheder, de har haft, og fortæller om helt konkrete eksempler.

Men jeg vil gerne, inden jeg uddyber det nærmere, sige, at jeg har absolut intet ønske om, at man skal gå ind i en dyneløftning; jeg har absolut intet ønske om, at kommunerne skal undersøge, om der nu skulle se ud til at være et samlivsforhold, hvor dette har en kortvarig karakter. Men hvis to mennesker lever sammen over en lang periode i et helt fast samlivsforhold — eventuelt har børn sammen — altså har boet sammen igennem flere år, så finder jeg det også rimeligt, at de behandles på samme måde, som hvis de havde giftet sig; jeg ønsker altså en ligestilling imellem det faste papirløse forhold og ægteskabet. Jeg kan med henvisning til det brev, jeg har fået fra Djursland, fortælle, at man allerede har haft konkrete eksempler på mennesker, der levede sammen i et

fast samlivsforhold, og som havde sat sig i en meget, meget høj huslejeudgift i forbindelse med køb af et dyrt hus. Kommunen var her forpligtet til at støtte disse mennesker, som om det drejede sig om to enlige, og det betød i virkeligheden, at man gav en støtte langt ud over, hvad man ville have givet, hvis de pågældende havde været gift. Dette har vakt forargelse det pågældende sted, og jeg mener også, at den afgørelse, ministeren principielt har truffet, er forkert, og jeg beder hende tage den op til fornyet overvejelse.

I øvrigt vil jeg gerne slutte med at sige, at jeg forventer, at kommunerne, der skal administrere bistandsloven, vil gøre det på en sådan måde, at vi kan fortsætte vores sociale trykkesystem som hidtil, og at man vil kunne modstå de reaktionære angreb, der finder sted ude i kommunerne med nyindvalgte socialudvalgsmedlemmer.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Forespørgslen i dag er sikkert enestående i sin art, idet vi her skal diskutere følgerne af en lov, der endnu ikke er trådt i kraft, og det kan kun blive en slags gætterier med hensyn til de problemer, der vil opstå ud i fremtiden for brugerne af den meget omtalte bistandslov.

Det er ganske åbenbart, at de tre partier, der står bag ved forespørgslen, forestiller sig et sandt ragnarok inden for socialforsorgen, når vi passerer den 1. april.

Under hele udvalgsarbejdet og fra vedtagelsen af loven i sommeren 1974 og til dato har denne lov været debatteret, som vel få love er blevet det tidligere. Meningerne har været delte, hvad angår effektiviteten af denne reform, og også den økonomiske side har spillet en væsentlig rolle i diskussionerne.

Det sidste var også grunden til, at det konservative folkeparti undlod at stemme for denne lov, idet vi ønskede en nærmere og mere præcis redegørelse for de økonomiske konsekvenser. At vores frygt ikke har vist sig at være ubegrundet, kan vi i dag konstatere med hensyn til § 42, som alene kræver en ekstrabevilling på ca. 45 mill. kr. til offentlig støtte. Dette beløb er alene ca. halvdelen af de skønnede merudgifter ved lovens vedtagelse. Såfremt dette ene eksempel fremover skal være normen for bistands-

[Karen Thuroe Hansen.]

loven, må jeg erkende, at det konservative folkepartis bange anelser angående de økonomiske konsekvenser er gået i opfyldelse i langt højere grad, end vi havde forestillet os.

Når dette er sagt, vil jeg dog gerne føje til, at selve intentionerne i loven har vores fulde tilslutning. Der er sket en rationalisering af et meget stort lovområde, som vil få et mere ensartet præg, og det vil også administrativt give store fordele, idet de mange instanser inden for sociallovgivningen bliver knyttet nærmere sammen i et samarbejde, der helt afgjort vil blive til fordel for brugeren. Gennem det sidste halvandet år har de respektive socialforvaltninger landet over haft god tid til at forberede sig på ikrafttrædelsen, og de mange cirkulærer og bekendtgørelser fra ministeriet er klart formuleret med hensyn til administrationen inden for de mange områder.

Som tilhænger af nærdemokrati kan jeg fuldt ud acceptere, at det i fremtiden bliver vore folkevalgte medlemmer af socialudvalget, der i samarbejde med det administrative personale skal træffe afgørelserne om de eventuelle hjælpeforanstaltninger, og det er betryggende at vide, at begge kategorier gennem veltilrettelagte kurser har fået den fornødne skoling i denne lovs mange forskellige aspekter.

Også med hensyn til klageadgang eller ankeadgang er jeg tilhænger af denne lov. Det er en åbenbar forenkling, at ankerne er henlagt til amtsankenævnet, der allerede på nuværende tidspunkt har vist sin funktionsdygtighed. Men bag ved denne forespørgsel fra de tre partier på venstrefløj ligger der vel en dyb mistro til de respektive myndigheders saglige forvaltning af bistandsloven over for brugerne af denne. Det er en mistro, som jeg ikke kan deltage i. Jeg nærer den dybeste respekt både for vore folkevalgte og for vore offentligt ansatte. Der er for mig ingen tvivl om, at samarbejdet mellem disse på demokratisk vis vil præge administrationen af bistandsloven.

Det undrer mig absolut ikke, at hr. Steen Folke her fra talerstolen udtrykker ængstelse for forskelsbehandling inden for rammerne af bistandslovens hjælpeforanstaltninger og specielt i kommuner, der har et borgerligt flertal eller i alt fald er borgerligt indstillet. Vi kender til bevidstløshed

argumenterne fra partierne til venstre i salen om, at de alene varetager de sociale interesser i vort samfund. Som en af dem, der har haft den lykke gennem en lang årrække at have fået en politisk skoling i en kommunalbestyrelse og specielt i det sociale udvalg, kan jeg forsikre hr. Steen Folke om, at afgørelserne om hjælp sjældent har givet anledning til divergenser blandt de folkevalgte, uanset om der har været tale om socialistiske eller borgerlige repræsentanter, og det er mit absolutte indtryk, at denne tendens fortsat vil være den fremherskende, også efter at bistandsloven er trådt i kraft.

Med den oplysningskampagne, der foregår både i pressen og i tv, skulle brugerne af loven være godt orienteret om deres rettigheder og pligter — for det er der jo også indeholdt i bistandsloven. Og som jeg tidligere har fremført, har jeg ingen tiltro til, at der vil ske grelle forskelsbehandlinger, men så længe loven endnu ikke er trådt i kraft, er det umuligt at have noget konkret at kritisere.

Jeg takker ministeren for hendes klare svar på forespørgslen, der for de fleste punkters vedkommende deles af det konservative folkeparti. Administreret efter sin hensigt vil bistandsloven være et nyttigt værktøj inden for vor sociale forsyning.

Det konservative folkeparti kan ikke stemme for den foreslåede dagsorden.

Ebba Strange (SF):

Det er blevet kritiseret af flere ordførere, at vi har rejst denne forespørgselsdebat. Der er også blevet skudt os nogle motiver i skoen, som måske ikke er helt rimelige. Hr. Steen Folke har i og for sig givet en begrundelse for, at vi har rejst denne debat. Jeg vil godt dertil knytte, at når man kommer ude omkring og diskuterer bistandsloven, så møder man megen usikkerhed med hensyn til, hvordan den vil virke, og vi har ikke diskuteret den herinde siden dens vedtagelse i sommeren 1974. Jeg fandt derfor, at tidspunktet nu var rimeligt, her umiddelbart før loven skulle træde i kraft. Jeg kan ikke godkende de indvendinger, der er kommet mod det. Hvis ikke vi skulle kunne sætte en dag af til at diskutere en så væsentlig ting som den sociale bistandslov, så ved jeg ikke. Vi bruger folketingets tid til så mange andre unyttige sager.

[Ebba Strange.]

Socialistisk folkeparti stemte imod loven om social bistand, da den var til tredje behandling i tinget i juni 1974. Vi gjorde det med følgende begrundelse — jeg citerer fra betænkningen:

„Hverken lovforslagets politiske, økonomiske, administrative eller sociale sammenhæng er tilfredsstillende for socialistisk folkeparti, og de principielle betingelser for medvirken, vi har stillet under forslaget langs vej gennem tinget og den offentlige debat, har ikke mødt velvilje fra et flertal af udvalget.“

De principielle betingelser, SF dengang knyttede til en eventuel medvirken ved lovens gennemførelse, kan samles i 4 begreber: styring, finansiering, rådgivning og uddannelse. Jeg vil derfor tage mit udgangspunkt i de 4 begreber og prøve at se, hvordan det ser ud i dag med de betænkeligheder, vi havde for 2 år siden. Er betænkelighederne blevet gjort til skamme, eller var de berettigede? Hvordan ser brugernes situation ud til at blive? Føler brugerne, at den lov, som de skal til at leve med, lever op til intentionerne i socialreformkommissionens anden betænkning, hvor ledeordene var forebyggelse, tryghed og trivsel?

Jeg lagde mærke til, at ikke socialministeren, men socialdemokratiets ordfører, fru Inge Fischer Møller, brugte ordene forebyggelse, tryghed og trivsel i sit indlæg, og jeg kunne godt lide at spørge fru Inge Fischer Møller, om hun virkelig selv mener, at det er det, befolkningen oplever at de får pr. 1. april 1976. Det er for mig at se et udpræget socialdemokratisk synspunkt på en sociallovgivning, at man igennem den overhovedet kan skabe tryghed og trivsel i et kapitalistisk samfund. Der kan ikke skabes tryghed og trivsel den vej igennem. Det kan der kun, hvis man sikrer folk retten til arbejde, hvis man sikrer folk retten til boliger, hvis man sikrer børnene retten til rimelige opvækstvilkår, og det kan ikke sikres gennem en lov om social bistand. En lov om social bistand kan ikke andet end det, den siger, nemlig yde noget nødtørftig hjælp til mennesker, der i forvejen er blevet smidt ud, der i forvejen har det dårligt.

Det er heller ikke følelsen af tryghed og trivsel, man møder ude omkring, og utrygheden skyldes ikke blot, at mange kommu-

ner har haft vanskeligheder med at få de nye administrationsapparater op at stå. Hr. Steen Folke pointerede, at det ikke var det, forespørgslen drejede sig om, og det vil jeg gerne fastslå, selv om vi har erfaret, at nogle kommuner har været temmelig træge til at indstille sig på den nye situation. Nej, utrygheden skyldes først og fremmest usikkerhed med hensyn til, hvilke rettigheder man har efter 1. april, hvis man er kommet i den situation, at man har brug for det sociale system. Derfor stillede vi fra SFs side kravet om styring.

Vi anser Danmark for at være så lille et land, at det skulle være muligt at indarbejde rimelige styringsredskaber i det sociale bistandssystem. Det skulle være muligt at fastlægge regler for standarder og normer med hensyn til de institutioner, de ydelser, den personaledekning o. lign., som skulle gælde for hele landet, og disse normer skulle være mindstenormer, så man ikke som nu efter bistandsloven var helt overladt til de enkelte kommuners forgodtbefindende, tilfældige politiske flertal og kommunalbestyrelsesmedlemmernes individuelle sociale indstilling.

En af de få styringsmekanismer, jeg kan finde, ligger ikke på landsplan, men i de enkelte kommuner, i de enkelte amter, og kommer til udtryk i kommunernes og amtens udbygningsplaner, og dér styres der helt tydeligt efter klart forskellige mål. Jeg vil gerne spørge socialministeren, om hun synes, det er i orden, at de enkelte kommuner styrer så forskelligt, eller om hun i de 2 år, der er gået, er blevet mere venligt stemt over for tanken om et socialråd, som SF har foreslået før.

Når man gennemgår de sociale udbygningsplaner, der foreligger, og som peger fremad, er der to ting, der slår én. Det ene er den meget store forskel, der er fra amt til amt på det sociale serviceniveau. Det andet er den bremsning i væksten, der er sket overalt i forhold til de planer, der blev skitseret i PP II. Det har ikke noget som helst med styring at gøre. Det er kun en illustration af, at socialpolitiske ydelser i et kapitalistisk samfund som det danske ikke svinger i takt med befolkningens behov for social bistand, men svinger i takt med de økonomiske konjunkturer og erhvervslivets behov for arbejdskraft. Det er den barske virkelig-

[Ebba Strange.]

hed, og det er i denne barske virkeligheds situation, at bistandsloven skal træde i kraft.

Borte er alle de skønne tanker om tryk-
hed og trivsel. Tilbage er realiteten, at bi-
standsloven stadig har alle muligheder i sig
for at blive brugt som en sparelov, der én
gang til får de dårligst stillede til at betale
for det kapitalistiske samfunds krise.

Socialministeren har gennem sine cirkulæ-
rer forsøgt en vis form for styring. I øvrigt
ville det vel være ønskværdigt, om resten af
cirkulærerne snart kom. Man savner dem.
Men tilbage er, at retsprincippet forlades på
en lang række områder og erstattes af et
skønsprincip. Jeg er enig med socialministe-
ren i, at vi altid har kendt skønsprincippet i
de sociale bistandslove, men vi udvider det
med denne lov. Det er det, der er kendsger-
ningen. Alle steder i cirkulærerne står der,
at kommunerne kan gøre det ene, og kom-
munerne kan gøre det andet, men der står
ikke et eneste sted, at de skal, og det er det,
der bekymrer os.

For SF var det helt afgørende, at kommu-
nerne fik en kraftig tilskyndelse til at ud-
bygge deres rådgivningsvirksomhed, netop
fordi vi ville lægge vægt på det forebyg-
gende arbejde. Til det skulle der ansættes
kvalificeret rådgivningspersonale. Hvis
skønsprincippet overhovedet skulle have en
mulighed for at fungere, var det nemlig
nødvendigt med to ting, dels at der er til-
strækkelige midler til rådighed, dels at per-
sonalet har tid og evne til at leve sig så
meget ind i brugernes situation, at de kan
foretage et skøn, der er i overensstemmelse
med behovet og ikke bestemt af en tilfældig
kommunes spareiver.

Det fremgår ikke af de sociale udbyg-
ningsplaner, hvor mange socialrådgivere der
vil blive ansat i de enkelte kommuner; og
socialministeren har i et svar her i salen til
hr. Bertel Haarder svaret, at hun ikke men-
ner, at der i bistandsloven ligger noget be-
hov for arbejdskraft ud over den, man har i
forvejen. Jeg er meget bekymret netop på
det område, fordi jeg har adskillige konkrete
eksempler på kommuner, der ikke har ønsket
at ansætte sagsbehandlere, og som i
hvert fald ikke har ønsket at ansætte sags-
behandlere med en rådgiveruddannelse. De
eksempler, jeg har, er fra mindre kommu-

ner med en stram økonomi og med en
større hensyntagen til skatteprocenten end
til befolkningens sociale situation. I disse
mindre kommuner er der meget ofte lang
afstand fra socialkontoret og ud til de fjer-
nere liggende områder. Hvis ikke man har
et tilstrækkeligt personale til at udføre det
opsøgende og rådgivende arbejde, får de
mennesker aldrig nogen sinde tilbudet om
hjælp, fordi de simpelt hen skal ud på en
kolossal lang rejse for at komme ind på
socialkontoret. Derfor er det en betingelse
overhovedet, for at denne lov skal virke
derude, at der bliver penge til at ansætte
folk for.

Bistandslovens finansieringsmetode var
som sagt en af de ting, vi kritiserede. Den
skævtrækker hele bistandsloven. Vi har
gang på gang protesteret imod, at der ikke
ydes en rød øre i statstilskud til rådgiv-
nings- og vejledningsvirksomheden, og hvis
nogle kommuner er for tilbageholdende med
at ansætte kvalificeret personale, og det er
de altså, så skyldes det bl. a. de dårlige fi-
nansieringsregler. Jeg kunne derfor godt
tænke mig at spørge socialministeren, om
man fra regeringens side overvejer ændring
af finansieringsreglerne.

Graduerede finansieringsregler kunne
have været anvendt som styring, men det
har man altså ikke ønsket. Man har ønsket
en decentralisering, og man har fået en de-
centralisering. Man har fået en decentralise-
ring, for så vidt som man ikke har givet de
egentlige brugere magt og indflydelse, men
har samlet magten og indflydelsen centralt
hos de enkelte primærkommuner.

SF er også tilhænger af decentralisering,
men kun når det betyder, at mennesker selv
får afgørende indflydelse på deres livsvilkår.
Derfor har vi også brugt megen tid, og jeg
vil også gøre det her, på at opfordre alle
kommunalbestyrelsesmedlemmer til at ar-
bejde for oprettelsen af de forbrugerorganer,
som loven åbner mulighed for, og til, at man
ude omkring i kommunerne selvstændigt
opretter forbrugergrupper, hvis kommunal-
bestyrelserne ikke gøre det umiddelbart.
Når man ikke herindefra vil give en styring
på disse ting, må befolkningen i hvert fald
selv kontrollere, at socialsystemet bliver
brugt til gavn for dem, der trænger mest.

Hvis vi skal se på, hvem det er, der
kommer særligt i klemme efter min vurde-

[Ebba Strange.]

ring, vil jeg nævne et par forskellige grupper af mennesker. Der er selvfølgelig først og fremmest de grupper, der på grund af vores økonomiske situation, der på grund af det kapitalistiske system, der på grund af arbejdsløsheden bliver stødt ud af systemet på grund af den nedslidning, som hr. Steen Folke også var inde på. Dem vil der blive mange af, især hvis vi ikke får ophævet 26 ugers reglen og de andre begrænsninger, der findes i vores arbejdsløshedslovgivning.

Disse personer er, som socialministeren nævnedes, henvist til at modtage den forbigående hjælp i de enkelte kommuner, så længe som kommunerne vil have dem gående på den forbigående hjælp. Derefter er de henvist til at gå over på en varig hjælp, der ligger på folkepensionsniveau, og som overhovedet ikke kan forsørge en familie.

I forhold til det vil en invalidepension være en mere attraktiv ydelse, hvis man skal indstille sig på, at man skal lade sig forsørge af det offentlige, fordi samfundet ikke kan skaffe én arbejde. Tilmed vil en invalidepension være attraktiv for kommunerne, fordi der på grund af finansieringsreglerne er 100 pct. refusion for invalidepensionen. Imidlertid har vi nu oplevet, at invalideforsikringsretten i den grad har strammet tildelingen af invalidepensioner, at jeg godt kunne tænke mig at spørge socialministeren, om de kommende revaliderings- og pensionsnævner får de samme retningslinjer at gå efter. Det kunne det se ud til efter det beløb, der er afsat til invalidepensioner i finanslovsforslaget.

Der er også børn og unge, der kommer i klemme. Der er lagt op til, at man skal foretrække privat pleje fremfor institutionsanbringelse, når børn har det vanskeligt. Det forudsætter en omfattende rådgivningsvirksomhed. Det forudsætter et omfattende samarbejde mellem rådgivningscentrene, socialforvaltningen og skolepsykologerne. Det ser efter udbygningsplanerne ud, som om der stadig er amter, der ikke vil få disse rådgivningscentre, og samtidig vil tilskyndelsen til ikke at bruge behandlingshjemmene, men bruge de private plejehjem, afholde amter fra overhovedet at bygge behandlingshjem, hvis man ikke har dem i amterne i forvejen.

Til afhjælpning af alle disse forhold har vi

så fået et ankesystem, og jeg håber, det vil blive brugt godt. Vi står med et amputeret ankenævn, der, som SF tidligere har kritiseret, ikke har den uafhængighed af systemet, som vi foreslog ved ankenævnenes oprettelse. Vi har fået resultatet af det første kvartals arbejde, hvor det viser sig, at der er afvist 2 ud af 3 klager. Jeg synes, det er vigtigt, at de forbrugerorganisationer, som jeg nævnedes før, også kontrollerer og holder øje med, hvordan ankesystemet bliver brugt. Heri ligger også en styringsmulighed, men den kan kun bruges, hvis befolkningen selv sætter sig i sving og selv kontrollerer, hvordan tingene kommer til at fungere.

Inge Krogh (KrF):

Der er meget få love, der er blevet diskuteret så meget, inden de er trådt i kraft, som bistandsloven. Siden 1960erne har den været diskuteret i hvert fald i sociale kredse. Den har været diskuteret meget, og den har givet anledning til megen usikkerhed bl. a. hos personalet igennem de senere år, og nu skal den så træde i kraft et år senere, end man egentlig havde tænkt sig. Der er arbejdet meget på at få den op at stå, og der er lavet forskellige forsøgsordninger rundt omkring, men det kan vel ikke undgås, når så stort et apparat skal i gang, og når en så gennemgribende forandring af socialvæsenet skal foregå, at der til en vis grad må blive kaos; det tror jeg man må se i øjnene. Jeg har indtryk af, at de fleste amtskommuner og kommuner har arbejdet godt i forsøg på at få det op at stå.

Kristeligt folkeparti undlod at stemme, da loven blev vedtaget, hovedsagelig fordi man ikke kunne få at vide, hvor meget personale ekstra der skulle bruges. Jeg tror heller ikke, man kan få det at vide nu. Jeg har været rundt i kommuner og amtskommuner, og jeg har indtryk af, at det faktisk flyder. De mindre kommuner har ansat 2 eller 3 mere, end de havde, og amtskommunerne har ansat nyt personale selvfølgelig, men hovedsagelig fra mødrehjælpen og fra revalideringen. Derimod har jeg ikke truffet nogen — men det er også i provinsen, jeg har været — der har søgt ud fra socialstyrelsen eller invalideforsikringsretten. Men det er vel også naturligt, at de bliver i hovedstaden.

Jeg vil derfor spørge socialministeren, om

[Inge Krogh.]

man kan få nogen opgørelse over, hvor mange der foreløbig er nyansat i den sociale forvaltning rundt omkring, og hvor mange der kommer fra de nedlagte institutioner, mødrehjælpen, revalideringen, invalideforsikringsretten, og hvor mange fra socialstyrelsen, der bliver ansat i socialforvaltningerne. Man vil kunne danne sig et overblik over dem. Jeg tror også, det vil betyde meget for kommunerne og amtskommunerne, idet de så kan få et indtryk af, hvor mange der skal bruges, og der skulle nødvendigvis ansættes flere, end man vil få brug for.

Jeg synes, der er mange gode ting i bistanndsloven. Det, der interesserer mest, er forholdene vedrørende børn. Jeg synes, det er glædeligt, at det er sikret, at en familie kan få særlig hjælp, hvis de derved kan beholde deres børn hjemme, og det gælder også, selv om familien måske ikke mangler penge, men blot ikke forstår at administrere dem. Det vil så formodentlig sige, at man kan give dem hjælp til budgettering. Det må vel formodentlig også gælde, at hvis forældre ikke forstår at passe deres børn, vil man fra socialforvaltningen kunne give hjælp til oplæring i at passe dem. Vil socialministeren, ud over hvad der står i cirkulæret, gøre noget virkelig for at instruere socialforvaltningerne om, at sådanne forældre bør hjælpes og vejledes ved børnepasning?

Det er udmærket, at der bliver muligheder for at beholde invaliderede og handicappede børn i hjemmet, og at der kan udbetales det til forældrene, som det koster ekstra at have et handicappet barn fremfor at have et normalt barn.

Der står i cirkulæret herom, at det er muligt at give den af forældrene, der bliver hjemme, kompensation for tabt arbejdsfortjeneste, og at man også kan få det, selv om man ikke har været ude på arbejdsmarkedet, men det kunne tænkes, at man var det, hvis man ikke havde det handicappede barn. Hvordan vil socialministeren tilråde at det bliver administreret? Der ligger, så vidt jeg kan skønne, særdeles mange penge i det.

Der er også mulighed for, at den enkelte familie kan få en aflastning, når den har et handicappet barn, i form af hjemmehjælp. Kan der gives regler for dette? Kan det lade

sig gøre i weekenden, hvor arbejdskraften er dyr, men behovet måske er mest påtrængende? Og har socialministeren tænkt sig muligheden af, at aflastningen kunne foregå i særforsoresinstitutionerne?

Socialministeren omtalte, at man i de forskellige amter har indgået overenskomst med børneinstitutionerne. Cirkulæret er ikke kommet endnu, fordi der først er sluttet overenskomster nu. Decentraliseringen af børne- og ungdomsforsorgen kommer forhåbentlig til at betyde, at børn anbringes nær deres hjem. Det kan selvfølgelig ikke lade sig gøre på én gang, da de børn, der er anbragt, ikke flyttes. Jeg har dog indtryk af, at man i amtskommunerne ikke helt er indstillet på, at børn skal være nær ved deres hjem. Vil socialministeren gøre noget for at fremme forståelsen af, at det er vigtigt, at barnet er i nærheden af sit hjem, og at der må være en hyppig kontakt mellem barn og forældre?

Vi er fortsat meget ængstelige over, at et barn kan fjernes mod forældrenes vilje. Vi ville gerne have haft det endnu stærkere fremhævet, at situationen skal være yderst fortvivlende, før man fjerner barnet. Vi er fortsat kede af, at organisationer som BRIS og Børnemagt kan arbejde og skabe en spaltning mellem forældre og børn.

Jeg har i nogle kommuner set, hvad der vel er naturligt, at man har ansat ekstra personale, fordi amtskommunen nu skal ind i tildelingen af invalidepension. Jeg synes, at de de steder, jeg har set det, har beregnet temmelig meget ekstra personale til det. Det er i hvert fald min forhåbning, at den nye lov vil bevirke, at færre får invalidepension, fordi revalideringen og pensionsnævnet kommer til at arbejde meget nært sammen. Jeg ville mene, at det burde være det samme personale, inklusive læger, der havde med de ting at gøre, så man sikrede sig, at alle muligheder inden for revalideringen var udnyttet, inden man gik over til invalidepension.

Der er altså visse ting, vi er betænkelige ved, der er andre ting, vi synes er udmærkede, men jeg kan sige, at vi stemmer imod den dagsorden, der er foreslået.

Hanne Reintoft (DKP):

Da jeg hørte socialministeren og den socialdemokratiske ordfører i formiddags, kom

[Hanne Reintoft.]

jeg til at tænke på Thomas i Radiserne, når han siger: „Jeg vil ikke alene være fanatiker, jeg vil være fanatiker med vilde øjne.“ Jeg tror nok, at fanatismen skjuler, at man ved bedre, at man taler mod bedre vidende og faktisk godt ved, hvad denne lov kommer til at betyde for den sociale bruger. Vi fik jo en ordentlig opsang om at være positive. Jeg husker så tydeligt, sidst vi skulle være så positive. Det var, da vi gennemførte det, man kaldte århundredets største reform — det er det her også, kan jeg forstå — og da kunne vi slet ikke komme i EF eller noget, hvis ikke vi fik vores dagpengereform. Hvad blev positiviteten til? Det blev til, at mange arbejdere i dag ikke tør melde sig syge og lige så mange bliver fyret, når de gør det. Positivitet kan betyde noget andet, når det kommer fra den kant, det kan betyde politisk bedrag, og man må altså undskyldte os, at vi ikke ønsker at deltage i dette bedrag, men ønsker at komme med reel oplysning til folk om, hvad dette lovgivningskompleks indeholder.

Det er da rigtigt, at bistandsloven har basis i socialreformkommissionen, men den fremstår ikke i den form, socialreformkommissionen havde tænkt sig, og adskillige af dens førende folk har vasket deres hænder og sagt, at det var ikke det, de havde ønsket og regnet med.

Det er også rigtigt, at man nok forkert i socialreformkommissionen, der ellers lavede et godt arbejde, udelukkende satsede på højkonjunktursproblemer, det udbyggede behandlingssystem, der ved hjælp af intensiv social behandling skulle få mennesker til at leve efter vores i øvrigt meget snævert definerede normalitetsbegreb. Til det uddannede man de mange socialarbejdere, der nu også er ladt i stikken som sociale brugere med studiegæld og arbejdsløshed og bristede forhåbninger.

Socialreformkommissionen arbejdede dog ligesom kun på nogle af højkonjunktursproblemer. Det var, ligesom vi, medens den arbejdede, ikke helt havde indset højkonjunktursproblemet, nedslidningen, den stadig større udstødning fra produktionsapparatet, stress og nervesygdomme, erhvervsyggdomme og arbejdsulykker.

Bistandsloven er ligesom beregnet på at løse en del af højkonjunktursproblemer,

især arbejdskraftproblemet, fordi man satsede på at få de marginale befolkningsgrupper ud på det arbejdsmarked, der trængte både til arbejdskraften og vel også i nogen grad til løntrykkerne. Man satsede ikke på at afhjælpe det store slid, der kom på menneskene, og nu gennemfører vi altså bistandsloven på et tidspunkt, hvor vi har lavkonjunktur, hvor problemerne igen er masseproblemer, hvor køerne i socialforvaltningerne vokser, og hvor et københavnsk socialkontor kan berette at have 8 minutter pr. klient.

Disse skal altså i medfør af bistandsloven og dens mange uddannelseskrav ikke ekspederes af veluddannet arbejdskraft. Socialdemokratiet fandt sig i at lægge behandlingsideen lige så hurtigt, som erhvervslivet lagde sit behov for nytillførsel af den arbejdskraft, der var i det sociale klientel.

Bistandsloven gennemføres sammen med den såkaldte byrdefordelingsreform, en skatteteknisk foretæelse, der i meget høj grad flytter de sociale udgifter over på de proportionale skatter og dermed belaster de små indtægter hårdest. Man øger herved tendensen til, at de små indtægter betaler uden i rimelig grad at få glæde af de sociale indkomstoverførsler, hvilket også klart fremgik af Danmarks Statistiks beregninger i maj 1975.

Det fører til, at kommunerne følger statens nedskæringspolitik, og mange kommuner må i dag erkende at have budgetteret, så man ikke kan opfylde bistandslovens rammer. På socialinspektørforeningens årsmøde sagde man ligefrem, at ingen kommuner havde budgetteret, så de kunne klare det.

Man har ganske dygtigt — det vil jeg sige, hvis man virkelig vil administrere det kapitalistiske statsapparat — ved selve udmålingen af den økonomiske hjælp beregnet det sådan, at den, der hidtil har haft mindst, den lavtlønnede, vil få mindst, og samtidig har man ved hjælp af byrdefordelingsreformen indrettet det sådan, at de, der har mindst, får lov at betale mest. Min kompliment, men undskyld, at vi ikke ønsker at være med i denne form for positiv socialpolitik.

At loven ikke kan opfyldes, ses allerede deraf, at vi i dag må erkende, at hovedideen, den åbne rådgivning i § 28, i en lang

[Hanne Reintoft.]

række kommuner ikke bliver etableret. Der bliver nul refusion, man ansætter ikke den veluddannede arbejdskraft, og jeg vil gerne have ministeren til rent ud at forklare, hvad man har tænkt sig at gøre, når den bærende idé og tanke i bistandsloven allerede inden dens ikrafttræden må siges ikke at kunne føres ud i livet.

Jeg var lidt rystet over, at fru Inge Fischer Møller ligesom prøvede at love personalestrid mellem de forskellige grupper i de sociale uddannelser. Nu har jeg hørt det før, så jeg var for så vidt forberedt på, at det kom. Men jeg vil gerne sige for min del, at det har intet med strid mellem mennesker at gøre. Over for lovgivningsmagt og regering er der kun ét problem i den sag, og det er, hvor megen og hvilken uddannelse folkettinget mener at mennesker, der skal beskæftige sig med noget så svært som at rådgive mennesker, der har vanskeligheder, skal have. Dét mener jeg, at 3-4 år, der sætser bare på det, er et minimum, men man mener altså nu, netop fordi samfundet ikke har brug for at hjælpe de mennesker tilstrækkeligt, at noget andet er nok. Men lad være med at begynde på den facon at komme og sætte splid mellem folk. Det er der andre der er rigeligt dygtige til. Det behøver vi ikke.

I et samfund som vort vil socialpolitikken altid have en almen præventiv funktion. Det kan også siges på lidt mere jævnt dansk: vi vil altid lave en sociallovgivning så dårlig, at den ikke holder folk fra at arbejde, så den ikke holder slaverne fra at pukke. Den linje kan vi se i satsen, beløbsrammer og udregningsregler i bistandsloven, og vi må også erkende, at socialdemokratiet altid har været villig til at acceptere dette også i afvisningen af den fulde løndækning ved arbejdsløshed, sygdom og ulykke.

Enkelte steder i bistandsloven får denne almenprævention dog karakter af en egentlig samfundssanktion, nemlig over for dem, der skal på varig hjælp. Jeg ved godt, at ministeren ikke kan lide, at mange mennesker kalder det fattighjælp. Det er en strid om ord, for man bliver under alle omstændigheder fattig af den, og socialministeren måtte kende den type brugere, der kommer på denne hjælp. Det er også et kvindeproblem.

Det er bl. a. en gruppe nedpuklede, måske ikke så veludrustede enlige mødre, der kommer til at sidde på varig hjælp med 3-4 børn og dermed får børn, der vokser op med fattigdommens brændemærker. Det burde unægtelig være undgået. Og hvis ikke man kan lide at høre ordene, bliver man nok alligevel nødt til at erkende realiteterne.

Hvordan kan det så oven i købet respekteres i et samfund, der har indsnævret sit invaliditetsbegreb og været medvirkende til en stramning af pensionstildelingerne? Den varige hjælp er en skamplet på vores system, og jeg kan godt forstå, man ikke kan stemme for dagsordenen, for der er nemlig ingen, der kan fastholde den varige hjælp og så samtidig påstå, at vi ikke forringer systemet i forhold til det, der gælder i dag. Hvis man vil stemme for dagsordenen, hvad jeg synes man skulle, var man også nødt til positivt at love at forandre den varige hjælp.

Jeg vil gerne høre, om socialministeren vil overveje at ændre cirkulæret, så varig hjælp kun kan bringes i anvendelse, hvis den pågældende ikke længere er til rådighed for arbejdsmarkedet. Det vil være det rimelige kriterium for at opgive den forbigående hjælp — og intet andet. Jeg vil også gerne vide, hvad ministeren vil gøre med den varige hjælp, der mangler boligsikringsregler og skattelettelsesregler som for pensionen og derfor kommer under det eksistensminimum, vi har forpligtet os til også internationalt.

Man kan sige meget om revalideringstankens udformning i bistandsloven, men der er ingen, der taler sandhed, hvis man siger, at de ikke er forringede i forhold til den gamle revalideringslov. Vi har pyntet lidt på det nu, men vi ved allerede meget om, at kommunerne står usikre over for revalideringen, vi ved meget om, at de vil vælge de korte, tit arbejdsløshedsskabende, uddannelser, vi ved allerede, at der er mange, der er begyndt at sige fra. Jeg forstår godt, at man forringer revalideringen. Herregud, den passer jo ikke til erhvervslivets absolut manglende interesse for den handicappede arbejdskraft. Det har hænder nok, det behøver ikke revalidender. Det kunne også få en socialdemokratisk minister til at øge uddannelsestilbuddene, til at øge omskolingstil-

[Hanne Reintoff.]

buddene, men man bøjer sig igen for erhvervslivets krav, man bøjer sig igen for at administrere kapitalismen.

Der er også andre helt nye punkter i vores sociale system, som bistandsloven simpelt hen har glemt eller ikke vil behandle. Pensionsreformkommissionen beskæftiger sig meget med disse mennesker, der er nødt til at gå på nedsat arbejdstid, fordi de har knoklet sig ned på arbejdsmarkedet. Jeg har været til møde med en række af vores ledende socialinspektører, og de må alle erkende, at syersken, der må gå ned til 4-6 timers arbejde, ikke kan få suppleret sin løn, hun kan ikke få forbigående hjælp, hun kan ikke få varig hjælp. Kort og godt, bistandsloven åbner ikke mulighed for at afhjælpe et af vores allermost påtrængende problemer.

Vi slynger jo om os med slagord; „lovens ånd“, hvor meget har jeg ikke hørt om den. Jeg ved af mange års erfaring, at folk får præcis det, der er hjemmel til i loven, ånden er altid væk, når folk skal have udmålt den økonomiske hjælp. Vi snakker om nærdemokrati. Hvad betyder det for den sociale klient? Det betyder vilkårlig behandling fra kommune til kommune. Vi snakker om at bevare det hidtidige levestandard, det lyder så flot. Hvad betyder det? Det betyder at komme på folkepensionens grundbeløb i udregning af daglige fornødheder og på kommunernes nåde ved udmåling af de faste udgifter. Og så snakker vi om den behovsbestemte hjælp, der bare er det gamle skønsprincip, og det er jo en fuldstændig uhistorisk betragtning at sige, at skønsprincippet har vi bare altid haft. Nej, tilbage i vores forsørgshistorie startede vi med et skønsprincip, og arbejderbevægelsen kæmpede sig skridt for skridt ud af det. Hele den socialpolitiske udvikling fra fattigkommissionen i 1869 og frem til 1933 var en kamp for at komme ud af dette uværdige system, og så har man ikke bestilt andet i de sidste år end at påføre os det igen, igennem arbejderbevægelsens repræsentanter i ministerstolene. Det er en helt urigtig vurdering bare at sige det på den måde.

Og hvis man vil spørge, hvorfor folk ikke har tillid til socialforvaltningerne, så kan man nu ikke sådan tage et folks tradition og erfaring fra det. Man har flere hundrede års

erfaring for dårlig behandling dér. Følger man historien fra grundlovens tilblivelse, vil man se, at op til 1933 kæmpede de progressive partier med socialdemokratiet i spidsen for at få centralstyring på kommunernes socialpolitik. Det lykkedes i 1933. Hvordan har man genvundet tilliden til, at kommunerne nu pludselig kan? Ser vi f. eks. på udbetaling af de skønsmæssige ydelser, har vi jo statistik for, at de altid udbetaler mindst muligt.

Havde dette så været fulgt op af et effektivt og absolut habilt ankesystem, kunne det være gået. Habiliteten i amtsankenævnene er meget diskutabel, det sidste skin af demokrati er røget ud af dem, når folk ikke må møde selv. Socialministeren kender også brevene fra fru Jensen på 3. sal, der ikke kan forstå, at hun får 621 kr.; hun ved også, at hun ikke har en chance, og at det bliver på forvaltningens præmisser, sagen bliver afgjort. Man behøver heller ikke at være så forfærdelig bekymret for det med forsørgerne, for Vejle amts ankenævn har ganske klart desavoueret socialministeren her i de forløbne måneder og påstået, at der var forsørgerpligt. Men synes den radikale ordfører, at vi skal pålægge papirløse mennesker noget, lad os så starte med de velbjærgede, lad dem skabe præcedens for, hvordan samlevende mennesker skal have det juridisk og økonomisk, så kan de socialt svage følge bagefter; de behøver ikke at danne fortrop her, det er der nok andre der har bedre kræfter til.

Vores ankestyrelse fungerer jo ikke, jeg har snart set så mange mennesker blive kværnet ned. Man bliver kværnet ned, når man hver morgen i 2½ år skal ned at se, om garantien for eksistensen ligger i postkassen, og den aldrig er der. Tonen over for klientellet er sådan, at man godt kan tillade sig at kalde den hoven, når man ringer derind. Sagsopgørelserne er overfladiske, jeg har haft lejlighed til at se nogle af dem. Ventetiden ødelægger mennesker, og den ødelægger ankens idé. Jeg kan ikke forstå, at dette folketing ikke vil være med til at pålægge regeringen, at folk skal have svar i en social klagesag, inden der er gået måneder og år. Det må dog høre til den mindste anstændighed, at de svageste i vores samfund kan få behandlet deres klager. Man har, som socialreformen bliver gennemført i dag, større

[Hanne Reintoft.]

retssikkerhed i Danmark, hvis man får stjålet en cykel, end hvis man bliver snydt for sin invalidepension.

Folketinget og det sociale udvalg burde jo, hvis dette ellers kunne fungere — og det ved jeg godt det ikke kan — sætte sig ned og opsummere alle de kritiske røster fra saglig og alsidig politisk side, der er kommet om denne bistandslov. Jeg erkender, at konjunkturerne har vendt, at problemerne er nye, at vi ikke har bygget nogen af de nye styrelsesorganer rigtigt op. Vi burde indse, at vi er nødt til igen at præstere nytænkning, fordi det store flertal herinde nu engang accepterer at leve i et samfund, der bygger på økonomiske kriser.

Vi har engang pralet af — jeg har aldrig rigtigt troet på det — at vi havde et forsøgssystem, vi kunne være bekendt. Dette fører os væk fra de progressive lande i verden, det fører os tilbage til de gamle forsørgelsesformer, vi ved kamp og møje kom ud af. Det kan ikke være rigtigt, at det skal gennemføres, slet ikke med et socialdemokrati i spidsen.

Arnfast (CD):

Forespørgslen gik jo ud på, hvilke problemer der ville blive for brugerne, og ministeren svarede med at rydde nogle misforståelser af vejen; det siger jeg tak for. Derved kunne det for vor skyld for så vidt godt blive, men siden har vi haft en lang debat, hvori indtil flere af ordførerne sådan set har lagt deres socialpolitiske program frem. Det kunne vi også gøre, men dels på grund af det sene tidspunkt, dels fordi vi ikke føler, at der er nogen grund til at gå direkte efter de forespørgsler, der kommer her hver onsdag åbenbart fra partierne, vil vi til gengæld bare svare på det ene spørgsmål, der drejer sig om dagsordenen, og sige, at den vil vi stemme imod.

Kurt Hansen (VS):

Jeg har nu ikke tænkt mig at tage ordet som vores partis ordfører, men jeg har et par konkrete sager, som jeg godt vil sige et par ord om. Jeg mener, at hr. Steen Folke har været inde på de principielle synspunkter, som VS har omkring bistandsloven, så det vil jeg helt undlade at kommentere.

Jeg synes, der er to ting i bistandsloven,

som jeg under denne debat har lyst til at trække en lille smule frem. Det er dels problemerne omkring hjemmehjælpere, hjemmehjælpsproblematikken, dels problemerne omkring revalidenderne.

Hvis man ser på de problemer, som kan være forbundet med hjemmehjælperordningen, efter at bistandsloven træder i kraft, mener jeg, at de ligesom kan deles op på tre områder. Dels kan der ydes tilskud til betaling af en privat hushjælp, som en familie selv kan antage, dels er der nogle problemer omkring uddannelsen af hjemmehjælpere, dels mener jeg, at der er nogle problemer med, at det sociale udvalgs afgørelser omkring hjemmehjælpsordningerne ikke kan ankes.

For det første, hvad angår de tilskud, der ydes til privat hushjælp, står der klart og tydeligt i § 50, at det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for, at der i kommunerne findes en hjemmehjælpsordning. Videre i § 56, stk. 1, hedder det, at hvis der i et hjem er behov for hjælp, og hvis det sociale udvalg ikke kan stille den nødvendige bistand, altså en hjemmehjælper, til rådighed for familien, skal der i stedet ydes tilskud til hjælp, som familien selv kan antage. I cirku-læret slås det fast, at denne hjælp kun kan ydes, hvis der ikke kan skaffes en almindelig hjemmehjælper, og at den, der søger, ikke har valget imellem de to former for hjælp. Jeg kunne godt tænke mig i den anledning at spørge socialministeren, om hun ikke er bange for, at problemet i forbindelse med dette forhold kan føre til en form for skruebrækkeri. Jeg mener, at der er nogle problemer, som kan føre til skruebrækkeri, idet der netop gives kommunerne muligheder for at begrænse henholdsvis ikke udvide hjemmehjælpsordningen, alt efter hvor dybt man svinger sparekniven.

Hvad angår de uddannelsesmæssige problemer, præciseres det jo også i § 50, at hjemmehjælperne skal være uddannede, men samtidig ser vi jo, at der i dag er en belægning helt op til den 1. april 1978, hvis jeg ikke tager fejl, og samtidig må man nok sige, at det er helt uacceptabelt, at man i kurstiden kun får 80 pct. af lønnen for den arbejdstid, man har truffet aftale om. Da man netop opererer med nogle forholdsvis indviklede begreber om, hvor lang tid man kan være antaget, 20 timer, 30 timer osv.,

[Kurt Hansen.]

bliver det meget usikkert, hvor meget man kan få dækket i kursusperioden. Der er givetvis mange, der vil løbe ind i det problem, at de kan få 80 pct. af 4 timers arbejde om dagen, selv om de reelt skal bruge 8 timer om dagen til at uddanne sig i. Jeg mener, at det må være sådan, at man får den fulde løn, at man får 100 pct. af den løn, man ville få på en 8 timers arbejdsdag, når man er under uddannelse. Det må være et rigtigt princip at efterleve også på dette område.

Det tredje punkt, jeg nævnte, var ankelighederne i forbindelse med hjemmehjælperordningen for klienterne. Der kan jo ikke ankes over det sociale udvalgs afgørelse i forbindelse med den bistand, der kan ydes. Det vil sige, at man ikke kan anke over at blive afvist, når man søger hjælp, hvilket igen naturligvis giver den enkelte kommune større mulighed for at regulere efter økonomien og ikke efter behovet. Jeg synes, det kunne være interessant at høre, om socialministeren ikke mener, at det ville være væsentligt at få ændret dette, så det var en ret, man havde, også at kunne anke på dette område. Der kan heller ikke ankes omkring betalingen for hjælpen, og det mener jeg også er et meget ømt punkt. Jeg mener, der er fare for, at man meget let kan komme til at indskrænke her, når kommunernes budgetter på disse områder ikke kan holde.

Nu kan jeg se, at min taletid er ved at være udløbet, så jeg vil ikke gøre ret meget ud af problemerne omkring revalideringsordningerne, men jeg synes, at det, vi oplever i disse dage, er ganske grotesk, hvor mange, der søger revalidering, simpelt hen ikke aner, om de er købt eller solgt. Det drejer sig om folk, der har slidt sig ned på arbejdspladsen gennem et hårdt fysisk arbejde. Jeg kender et meget konkret eksempel med én, der har fået ødelagt sin ryg ved, at han har arbejdet på en måde, der har slidt ham ned. Vedkommende ved simpelt hen ikke, om han er købt eller solgt i dag. Det er ikke sikkert, at kommunen vil være med til, at der bliver givet en uddannelse, således at han kan få et andet job, der kunne være mere tilfredsstillende for helbredet og mere tilfredsstillende for ham selv på mange områder. Det synes jeg også er et problem, der må trækkes frem. Man har set eksempler på, at kommunerne, socialkontorerne, simpelt

hen ikke aner, hvad de skal stille op med de klienter, der kommer og siger, at de gerne vil under revalideringen, eller at de fra hospitalet er blevet indstillet til at komme under revalideringen. De bliver simpelt hen bare holdt hen med snak og snak hele tiden. Det kunne jeg også godt tænke mig at høre ministerens kommentar til, om det virkelig kan være rigtigt, at de bare skal holdes hen på den måde.

Min taletid er udløbet. Til allersidst vil jeg bare sige, at det kunne også være meget nærliggende for kommunerne at forsøge at få indstillet flere og flere af dem, der søger revalidering, til invalidepension. Det er jo meget nemmere, så belaster de heller ikke de kommunale budgetter på den måde, men det er naturligvis også en klart utilfredsstillende løsning for de sociale klienter.

Kaj V. Andersen (V):

Jeg skal tillade mig kort at fremdrage et eksempel på en alvorlig, men forhåbentlig ikke beregnet, bivirkning af bistandslovens gennemførelse, og jeg skal mod min sædvanne oplæse mit manuskript ordret; emnet egner sig ikke til fri fabulering.

Allerede i november 1975 mindede socialministeriet samtlige kommunalbestyrelser og daginstitutioner for børn og unge m. fl. om nødvendigheden af at tilvejebringe overskøsmønstre, gældende fra den 1. april 1976, således at kommunalbestyrelserne kunne opfylde deres forpligtelse til efter bistandslovens ikrafttræden at tilvejebringe det fornødne antal pladser på institutioner, hvad næsten ingen kommuner ellers ville være i stand til på egne betingelser.

Dette affødte naturligvis en vis spænding blandt de anerkendte landsorganisationer som Landsforeningen Frie Børnehaver & Fritidshjem, De Samarbejdende Menighedsbørnehaver, Red Barnet, Sct. Georgs Gilderne, Ungdommens Vel, KFUMs sociale arbejde — for nu at nævne en af de største til sidst — eftersom deres økonomiske grundlag for at videreføre de respektive landsorganisationer længe har været et 5 pct.s administrationsgebyr af lønudgifter, hvad man kalder andre udgifter og huslejeudgifter. Dette beløb er senere nedskåret til 4 pct. af sparehensyn, foruden at man har udeladt huslejeudgifterne som beregningsgrundlag for denne administrationsandel.

[Kaj V. Andersen.]

Som sagt var man spændt på, hvorvidt denne nedskårne beregning kunne holde i den nye situation. Allerede i september 1975 pointerede socialminister Eva Gredal på et møde i overværelse af bl. a. formanden for Kommunernes Landsforening, overborgmester Urban Hansen, København, at der ikke skulle røkes ved dette, men tværtimod fra kommunernes side blot gives tilsagn om velvilje, dersom en og anden kommune skulle blive bedt om administrativ bistand, f. eks. ved lønberegning og lønstatistik, hvorimod kommunerne ikke uden videre kunne komme og kræve overtagelse af lønberegning og lønstatistik. Ved denne lejlighed — det var den 24. september sidste år — udtalte Københavns overborgmester straks, at han foretrak, at de nævnte landsorganisationer med veletablerede administrationer — med streg under — uden videre fortsatte med lønberegning m. m. som hidtil, og det skal Urban Hansen ikke savne ros for.

Derefter gik for f. eks. KFUMs sociale arbejdes vedkommende en lang forhandlingsrunde i gang, og det lykkedes at opnå overenskomster med en meget lang række kommuner på de nævnte betingelser helt op imod den 1. februar i år. Men så kommer Kommunernes Landsforening ind i den store sammenhæng som den nok så bekendte hund i keglespillet. Den 27. januar i år udsender foreningen et cirkulære til medlemskommunerne, hvoraf det med ret klodsede omsvøb fremgår, at foreningen absolut anbefaler kommunerne at overtage lønberegning og statistik, således at lønsummen derved kommer uden for beregningsgrundlaget, der er gældende for administrationsandelen. Så får kommunerne straks kolde fødder, fordi Big Brother har talt, og et større tilbagetog over for de selvejende institutioner er i disse dage i fuld gang.

I de nævnte landsorganisationer og endnu flere sidder man tilbage med muligheden for at beregne sit administrationsgebyr på 4 pct. alene af det, man kalder andre udgifter, hvilket er en umulighed, hvis det skal siges koldt regnskabsmæssigt, eller et dødeligt kværlertag, hvis man skal være mere dramatisk. Tager man nemlig et standardeksempel med en lønsum på 500.000 kr. plus andre udgif-

ter på 200.000 kr., så udgør 4 pct. heraf 28.000 kr., men på basis af andre udgifter alene, som Kommunernes Landsforening anbefaler, er beløbet 8.000 kr., og så kan den pågældende organisation ikke engang klare den meget billige administration på 12.000-16.000 kr. pr. år. Det er takken for at bringe udgifterne et godt stykke ned under kommunal praksis, skulle jeg mene.

Problemet er et af de mange totalt uforudselige, som bistandsloven rejser. Socialministeren må løse det, f. eks. ved at tillade beregning af administrationsgebyret inklusive lønsum, selv om den enkelte kommune måtte forlange at overtage lønberegning m. m. for — som vi kender eksempler på det — at kunne anvende sit fornemme nye edb-anlæg bare nogenlunde effektivt.

Der er tale om et stort paradoks. Kommunernes Landsforening vil styre økonomien og kvæler den enkelte organisation. Samtidig må kommunerne indrømme, at de ikke kan undvære det omfattende private sociale arbejde uden en enorm nyinvestering i bygninger og personale.

Helt indlysende kan kommunernes tillidsorganisation altså ikke finde ud af noget som helst i denne sammenhæng. Så må socialministeren gøre det for den i samarbejde med hvem som helst, der bekender sig til decentralisering, det nære samfund, eller hvilke glosser man ellers finder på.

Socialministeren (Eva Gredal):

Der er stillet mig en række spørgsmål. Jeg var ikke i tvivl om, at en af de ting, som man fra SF, VS og kommunisterne ville gøre meget ud af, var spørgsmålet om den varige hjælp, og derfor gjorde jeg også en del ud af det i mit første indlæg, og derfor skal jeg ikke gentage det.

Vi har altid haft den varige hjælp, og den er ikke blevet forringet i forbindelse med bistandsloven. Men må jeg tilføje til fru Hanne Reintoft, at forudsætningen for, at man kan gå på varig hjælp, er, at klienten ikke kan bringes til at klare sig selv ved eget arbejde. Derfor tænker man navnlig på personer lige under folkepensionsalderen, for hvem genindtræden på arbejdsmarkedet ikke er nogen realitet. Den enlige mor, som her er blevet beskrevet som så ganske forfærdelig dårligt stillet, med de mange børn,

[Socialministeren.]

kan få forbigående hjælp i de år, hun har alle de mange børn, indtil børnene kan klare sig med mindre pasning.

Hr. Steen Folke fremhævede også, at man jo ikke kunne møde frem i amsankenævne. Dér vil jeg godt henvise til forretningsordenen for amsankenævne, hvori der står, at klienter kan møde i amsankenævne.

Jeg er enig med fru Grethe Philip i, at vi skal følge udviklingen også fra statens side og se, om der er behov for nye cirkulærer, og det vil vi da så absolut gøre.

Med hensyn til vores uenighed omkring spørgsmålet om de papirløse ægteskaber, da mener jeg altså, at vi må have ægteskabslovgivningen på plads først. Jeg mener ikke, at sociallovgivningen skal være den, der ordner de problemer. Jeg håber som sagt meget på, at vi kan få den ægteskabslovgivning klaret, så man kan få nogle fastere og rimelige regler også på det sociale område.

Til fru Ebba Strange kan jeg sige: jeg agter ikke at gå ind på SF's tanker om nedsettelse af socialråd. Jeg henviser til de forbrugerrepræsentationsmuligheder, der er i forbindelse med bistanndsloven. Ej heller er der tanke om ændring af finansieringsreglerne for bistanndsloven.

Så vil jeg godt have lov at sige, at jeg finder det ganske mærkeligt gang på gang her at få at vide, at man har strammet tildelingen af invalidepensioner, og man spørger — og det er ikke første gang, jeg svarer på det — om ikke jeg vil ændre de regler, der er fastsat for IP, de administrative ting. Dér vil jeg godt sige, at der ikke er givet nogen som helst besked ud, og jeg tror godt, jeg kan tage den forrige socialminister med, hverken fra ham eller fra undertegnede, om, at der skal strammes med hensyn til tildeling af invalidepension.

Så vil jeg også godt sige, at det ikke er kommunerne, der tildeler invalidepension her i landet. Det vil for eftertiden blive de amtslige revaliderings- og pensionsnævn, det har hidtil været invalideforsikringsretten, og det sker på lægelige betingelser; det er ikke noget, kommunerne selv kan sidde og bestemme.

Fru Inge Krogh var inde på spørgsmålet om, hvorvidt jeg kunne sige noget om antallet af personale, der var ansat. Det kan jeg

altså ikke, men jeg kan sige, at det personale, der hidtil har været ansat ved revalidering og mødrehjælp, nu er overført til kommuner og amtskommuner. Ansættelsen af personale er ved at være afsluttet, og jeg finder, at det er foregået på en ganske rimelig måde. Der er afskediget nogle ganske få mennesker i forbindelse med, at bistanndsloven træder i kraft, men dette drejer sig altså også om overførsel af ca. 30.000 mennesker fra det statslige område, fra et andet område, til amter og kommuner.

I forbindelse med de kurser, der afholdes og har været afholdt omkring bistanndsloven, har det altid været fremhævet, at børnene så vidt muligt altid skal blive i hjemmet. Det er altså bare en videreførelse af den linje, der hidtil har været, og det må være det vigtigste.

Med hensyn til aflastningshjem for børn under særforborg, så arbejder vi til stadighed med det og forsøger at få bevillinger igennem til sådanne hjem.

Så må jeg altså sige, at det er helt urigtigt, at amterne er uvillige til at anbringe børnene så nær hjemmet som muligt. Det har tværtimod været en af vores store besværligheder omkring udlægningen af institutionerne, at amterne helst kun ville tage dem, der lå lige i nærheden, fordi de ville have børnene i nærheden af amtet. Det er jeg helt enig i, men vi har jo altså desværre fordelt vore børne- og ungdomshjem over hele landet, og vi har ikke ment det rigtigt at nedlægge en lang række hjem for at bygge nogle flere i amterne, så vi skulle altså bruge den forhåndenværende børnehjemsmasse.

Jeg må sige til hr. Kurt Hansen, at jeg ikke er bange for, at de mulige private ordninger med hensyn til hjemmehjælp skulle betyde, at der kommer skruetrækkeri. De er kendt i dag, og jeg må altså afvise; jeg tror ikke, det vil blive yderligere udvidet.

Til dagsordensforslaget må jeg sige, at regeringen afviser det — jeg er lige ved at sige selvfølgelig. Når man taler om forskellig administration fra kommune til kommune og dermed svingende social standard, så må jeg fastholde, at der ikke er sket ændringer i forhold til den nuværende situation. Vi har yderligere fået udbygget ankesystemet i forhold til i dag.

Der står i dagsordensforslaget, at regeringen skal pålægges at sørge for, at de sociale

[Socialministeren.]

ydelser i intet tilfælde bliver ringere efter bistandslovens ikrafttræden. Til dette vil jeg sige, at der er intet i bistandsloven, der gør ydelserne ringere i forhold til i dag.

Og så endelig til det sidste punkt i dagsordensforslaget: vi kan ikke vedtage større bevillinger ved et dagsordensforslag, og alene af den grund må regeringen afvise dette dagsordensforslag.

Man må egentlig med forbløffelse konstatere, at man nu synes, det er rimeligt med en fjerde behandling af bistandsloven, for sådan må det jo opfattes. En lang række af de ting, som har været berørt her i dag, kan man med ret og rimelighed sige kunne være blevet behandlet under de mange og langvarige forhandlinger, vi har haft i socialudvalget. Det er selvfølgelig rigtigt, at VS kan komme herop og sige, at de ikke deltog i det, men derfor må man jo også med forbløffelse konstatere, at SF, som er med i dette dagsordensforslag og med i denne debat på VS' side, ikke kom med alle deres alternative forslag under behandlingen af bistandsloven.

Så må jeg endelig sige, at jeg også er forbløffet over alle de visioner, man har om, hvor galt det går efter den 1. april. Det er ikke engang visioner, man har. Man er dødsikker på, at det vil gå meget galt. Må jeg have lov at sige: vi har ikke nået den 1. april endnu. Godt nok opnår vi ikke tusindårsriget med hensyn til sociale forhold i landet den 1. april, men det vil blive betydelig bedre for brugerne af det sociale system, når den 1. april oprinder.

Ordføreren for forespørgerne (*Steen Folke*) (VS):

Jeg vil ikke påstå, at jeg er overrasket over, at både socialministeren og de fleste andre partier har afvist det dagsordensforslag, vi har stillet. Men det er jo ikke meget argumentation, vi har fået. Venstres ordfører, hr. Peter Holst, var lidt inde på, at lokalt skulle man nu nok forstå at yde den hjælp, der var brug for. Jeg tror, at de, der har brug for den hjælp lokalt, ville være godt tilfreds, hvis de kunne være sikre på, at der ikke ville ske forringelser, og det er jo det, der helt klart er hovedindholdet i dette dagsordensforslag.

Socialministeren argumenterede en lille

smule og påstod her, at der slet ikke ville blive tale om nogen svingende social standard. Ja, den påstand kan vi altså vende tilbage til. Er der noget, der er stensikkert i forbindelse med bistandslovens gennemførelse, så er det, at det vil føre til en svingende social standard, til variationer fra kommune til kommune, og hvordan socialministeren kan stå her og påstå det modsatte, begriber jeg ikke.

Socialministeren hævder altså også, at der ikke vil være tale om forringelser. Nej, fint så. Hvis ikke der bliver tale om forringelser, så tag og stem for dette dagsordensforslag. Nej, sagen er naturligvis, at de forskellige partier, som afviser dagsordensforslaget, udmærket ved, at der vil blive tale om sociale forringelser på en række punkter, og jeg og SFs og DKPs ordførere har været inde på en del af de punkter, hvor man både kan frygte og forudse forringelser af den ene og den anden art.

Med hensyn til ankeproblematikken afviser socialministeren det med et rent formelt argument: man kan ikke stå her og bevilge. Dagsordensforslaget pålægger regeringen at gøre sådan og sådan. Derefter må regeringen naturligvis sørge for, hvis sådan et dagsordensforslag bliver vedtaget, at få de nødvendige bevillinger.

Nu skal vi have vedtaget en finanslov en gang i næste uge eller næste uge igen. Det skulle jo nok være muligt at gøre noget ved det, hvis man tog problemet alvorligt, og problemet er alvorligt med disse anker. Der er som bekendt kæmpekøer i ankesystemet, hvor folk står i kø, og hvor sager kan blive trukket ud i et halvt, et helt, halvandet år, før man får svar på disse sager, og det er aldeles uanstændigt over for dem, det drejer sig om. Hvis man tog de problemer alvorligt, så ville man gerne være med til at få nedsat anketiden til 3 måneder. Det er rigtigt endda, og vi har endda været så realistiske, at vi har givet myndighederne en frist til slutningen af dette år til at afvikle den pukkel, der ligger. Det kunne lade sig gøre, hvis man virkelig tog de her problemer alvorligt, men man vælger altså i stedet for at afvise det med en formalitet.

Jeg kan ikke nå at kommentere så forfærdelig mange af ordførernes indlæg, sådan som de faldt her underveds. Jeg vil sige til hr. Erlendsson, at vi aldeles ikke er enige

[Steen Folke.]

om de fleste af de ting, hvor hr. Erlendsson fremhævede, at dér var han da enig med os. Vi er aldeles ikke enige om disse ting, f. eks. ikke om de større sammenhænge. Der var jo intet i fremskridtspartiets ordførers tale, der handlede om sammenhængen mellem samfundssystemets indretning, mellem selve dette, at vi har et kapitalistisk samfund med dets produktionsræs, med dets profitjageri, med dets boligpolitik osv., uddannelsespolitik, alt det, der følger i kølvandet her, mellem denne indretning af samfundet og de sociale problemer. Det fremhævede jeg. Hr. Erlendsson mumlede noget om sammenhængen mellem sygdom og social trang og sådan noget. Det havde i hvert fald intet at gøre med det, som jeg talte om.

Jeg kan som sagt ikke nå at kommentere så forfærdelig mange af de mere detaljerede indvendinger, der har været, i den korte talletid her i anden omgang. Jeg mener for så vidt, det er vigtigere at nævne en enkelt anden ting. Jeg vil lige sige til socialministeren om invalidepensionerne, at socialministeren altså giver en fremstilling af det, som om der ikke var noget reelt problem. Ja men hvordan skal man da forklare de tal, som jeg lagde frem i min ordførertale her, hvor jeg gjorde rede for — hvad socialministeren naturligvis vidste i forvejen — at der fra 1971-72 og i de følgende år er sket et fald i tildelingen af invalidepensioner fra 11.000 over 5.000 til 3.000 og så nu de 1.000, som man har afsat penge til i det kommende år? Mener socialministeren virkelig, at grunden til dette er, at der nu slet ikke er behov for invalidepension til nogen mere, at samfundet nu har udviklet sig sådan i løbet af disse år, at der ikke er nogen problemer, at der er ingen, der har brug for at komme på invalidepension? Er det det, der er baggrunden for disse tal? Ellers ville jeg meget gerne bede om en ordentlig forklaring på, hvad der ligger bag, og om socialministeren virkelig mener, at den udvikling, som disse tal illustrerer, er rimelig.

Så vil jeg lige til sidst sige noget om, hvad der kan gøres ved alle disse ting. Vi har jo ikke nogen særlig tillid til, at dette folketing agter at gøre noget for at løse disse reelle problemer, der er tale om i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden, og nu har flertallet af ordførerne også erklæret, at de vil

afvise det dagsordensforslag, som i sig selv naturligvis ikke var nogen løsning, men som i det mindste gav en vis form for sikkerhedsnet og påpegede nogle af de risici, der ligger i loven. Jeg mener, at det er nødvendigt at tage konsekvensen af den holdning, som er fremherskende herinde, for brugerne af det sociale sikkerhedssystem, så vidt det nu stadig eksisterer som et sikkerhedssystem. Det er i endnu højere grad end hidtil nødvendigt at organisere sig for at varetage sine interesser over for nogle myndigheder, som administrerer på kapitalens betingelser, og det er det, der er tale om. Denne bistandslov kan bruges til at skære ned i situationer, hvor kapitalen har svært ved at løbe tilstrækkelig meget rundt. Dér bruger man loven og vil bruge loven til at skære ned. Det bliver forskelligt de forskellige steder i landet, hvor meget der bliver tale om, men tendensen vil være helt klar, og den eneste måde, man kan bekæmpe det på, det er altså ved at organisere sig som bruger af det sociale system for at varetage egne interesser.

Jeg mener altså, at man herfra må opfordre til, at brugerne organiserer sig rundt omkring, dér, hvor de er, for at forsvare deres egne elementære interesser over for myndighederne i kamp for en bare nogenlunde dækkende social standard, der ikke skulle forringes alt for kraftigt i forhold til det, som har været gældende forud.

Inge Fischer Møller (S):

Det bliver en let opgave for mig, fordi der kun var ét konkret spørgsmål til mig, og det var fra fru Ebba Strange.

Spørgsmålet gik på, om jeg virkelig selv troede på, at lovens intentioner om forebyggelse, revalidering, tryghed og trivsel også ville kunne blive ført ud i livet. Dér har jeg allerede i min første tale sagt, at det mener jeg, men selvfølgelig under forudsætning af, at loven bliver brugt, og at det ikke lykkes at skabe en unødigt frygt i befolkningen, så de holder sig væk fra socialforvaltningerne.

Jeg tror, der i debatten måske har indsneget sig en lille misforståelse, og for at det ikke skal stå uimodsagt, vil jeg godt kort kommentere en bemærkning, der kom fra fru Hanne Reintoft.

Det drejer sig om, at jeg her fra talerstolen skulle have sået spild mellem de offent-

[Inge Fischer Møller.]

ligt ansatte. Det har jeg ikke, og jeg vil gerne citere de to eneste ting, jeg har nævnt vedrørende ansatte.

Det første, jeg sagde, var, at jeg håbede, at denne debat bl. a. kunne være medvirkende til at slå fast, at den løbende kedelige hetz, der var mod de offentligt ansatte, ville få en ende. Det næste, jeg sagde, var, at jeg som tidligere socialudvalgsformand hører til dem, som har en positiv holdning til de ansatte, og jeg er sikker på, at de ansatte også vil benytte sig af lovgivningen på en positiv måde.

Det er alt, hvad jeg herfra har sagt om de ansattes rolle.

Til slut vil jeg sige, at med samme motivering, som socialministeren kom med her fra talerstolen, skal jeg på den socialdemokratiske folketingsgruppes vegne afvise dagsordensforslaget. Vi stemmer imod det.

Erlendsson (FP):

Jeg var da ked af at høre, at jeg mumler, når jeg står på talerstolen. Det kan man ganske vist ikke påstå, at hr. Steen Folke gør, men jeg troede dog, at alle kunne fatte meningen i hvert fald. Det kunne hr. Steen Folke ikke, da jeg talte om den dybere forståelse af sammenhængen mellem social trang og sygdom, eller da jeg talte om nutidens arbejdsmarkeds fastlåste organisationsbestemmelser med hensyn til løn og arbejdsvilkår.

Jeg mener, at det er ting, som på en eller anden måde burde have kunnet findes afspejlet i bistandslovens bestemmelser. Det har jeg ikke fundet noget af. Jeg mente, at vi på dette plan havde gjort os de samme tanker, men jeg forstår, at hr. Steen Folkes mere teoretiske betragtninger ikke kan indpasses i de tanker, jeg har gjort mig på mit partis vegne.

Jeg har allerede sagt, at hvis vi skulle bebrejde bistandsloven noget, så var det i hvert fald ikke, at den fastholder skønsprincippet, når det gælder individuelle bistandsløsninger. Derfor kan vi naturligvis heller ikke stemme for det forslag om motiveret dagsorden, som er stillet af ordføreren for forespørgerne, der ønsker at fjerne skønsprincippet fra den sociale bistandslov. Vi vil udbygge det for at gøre den bedre, og derfor må vi stemme imod.

Grethe Philip (RV):

Jeg forstod på socialministeren, at hun ikke var indstillet på at ændre formuleringen i cirkulæret om tildelingen af hjælp til papirløse ægteskaber, hvor det drejede sig om faste forhold af længere varighed. Det var egentlig mit indtryk, at det ikke så meget skyldtes det, at ministeren ikke kunne se, at der lå et problem, men mere, at man skulle afvente en ændring i ægteskabslovgivningen. Det beklager jeg.

Vi er jo i gang med forskellige steder at tage til efterretning, også i vores lovgivning, at der er et stigende antal faste forbindelser, uden at der er papir på det. Vi har fået nye bestemmelser for tildeling af forhøjet børnetilskud, hvor man netop lægger vægt på, om der er tale om et fast forhold eller ej, med eller uden papir, og vi har også reglerne i vores boliglovgivning, hvor man giver bolig sikring under hensyn til husstandsindkomsten. Vi er altså i fuld gang med forskellige steder i vores lovgivning at indrette den med henblik på, at de faste forhold uden papir skal behandles på samme måde som de faste forhold med papir. Og jeg mener, dette er en rimelig udvikling, og at det også burde finde sted i dette tilfælde.

Når jeg siger det så stærkt, så er det såmænd ikke, fordi jeg tror, at det drejer sig om voldsomt mange tilfælde, eller at der er tale om meget store beløb; jeg tror derimod, at det er den slags ting, der kan sætte ondt blod for en bistandslov, som jeg ellers venter mig meget af. Og jeg tror, at der er mange mennesker ude i kommunerne, der slet ikke kan forstå disse nye regler, der er kommet i cirkulæret, og som vel at mærke er en ændring i forhold til tidligere praksis ude i kommunerne.

Ebba Strange (SF):

Fru Inge Fischer Møller uddybede det, hun havde sagt om, at hun regnede med, at socialreformkommissionens intentioner om forebyggelse, tryghed og trivsel kunne opfyldes gennem bistandsloven, ved at sige: ja, hvis loven bliver brugt. Det er så altså den helt fundamentale forskel på socialdemokratiet og socialistisk folkepartis syn på socialpolitikken.

Jeg sagde også i mit første indlæg, at man ikke skaber forebyggelse, tryghed og trivsel i et kapitalistisk samfund gennem socialpoli-

[Ehba Strangø.]

tik. Det skaber man gennem arbejdsmarkedspolitik, gennem økonomisk politik, gennem boligpolitik, gennem familiepolitik, ved en ændring af ejendomsforholdene. Det er dér, man kunne skabe tryghed, trivsel og forebyggelse. Det gør vi på alle de andre lovgivningsområder. Vi kan ikke gøre det på sociallovgivningens område. Sociallovgivningens område i et samfund som vores er lappeområdet. Derfor har vi en opgave, hvis vi mener, at vi skal varetage de sociale brugeres behov, og det er at gøre det lappearbejde så godt som muligt, sørge for, at lapperne bliver så store som muligt, så svære at slide i stykker som muligt. Derfor er det ydelser, vejledning, rådgivning og hjælp, der skal til i en social bistandslov, af et sådant format, at folk kan føle, ikke at de får tryghed og trivsel, men at de i hvert fald får hjælp til at komme over nogle af de problemer, som samfundet har kastet dem ud i. Det er det, vi skal bruge den til. Men så fik vi det konstateret; det er o. k.

Så kunne jeg godt lide at fortsætte med at spørge, hvad det er, der forpligter socialdemokratiet til i den grad at afholde sig fra at holde et vågent, kritisk øje med den måde, dette samfund administreres på. Det er helt fantastisk, hvor man ligesom går ind og er systembevarende og afviser enhver kritik. Jeg har også mødt det på møder tidligere.

Man afviser også SF's tanker om forbrugerråd og forbrugerpåvirkning af det sociale system. Hvad er det, man er så bange for? Har man i socialdemokratiet helt glemt, at kritikken af samfundet er en nødvendig forudsætning for, at der sker forandringer, for, at der sker udviklinger, eller ønsker man ikke, at der skal ske forandringer, ønsker man ikke, at der skal ske udviklinger? Ønsker man bare, at samfundet skal fortsætte, sådan som det løber rundt lige i øjeblikket?

Både hr. Peter Holst og fru Grethe Philip var inde på, at dette i mindre grad var en socialreform, end det var en administrativ reform, og det er jeg enig i. Jeg mener virkelig, at der ligger en administrativ reform i det her. Man kan så sige: o. k., den trængte vi måske til, for det var måske et svært overskueligt administrationsapparat, vi havde. Men derfra og så til at kalde det en social reform, hvis man ved reform forstår noget, der skaber bedre vilkår for dem, der

skal bruge det, er der et kæmpeskridt. Jeg kan altså ikke anse denne lov, som vi står med i hænderne, for at være noget som helst, der har med social reform at gøre, men en administrativ reform, o. k.

Jeg vil gerne fortsætte til socialministeren, fordi socialministeren lidt irriteret sagde, at nu havde jeg vistnok snakket om den dér tildeling af IP flere gange. Det har jeg også, og jeg har fået svar på, at det ikke er socialministeren, der har givet besked. Jeg ved det godt; det var heller ikke det, jeg spurgte om. Jeg spurgte om, hvorvidt de retningslinjer, de nye revaliderings- og pensionsnævn ville få at arbejde efter, var identiske med de retningslinjer, som invalideforsikringsretten har i øjeblikket. Det var det, mit spørgsmål gik på, fordi jeg muligvis derigennem kunne få en retningslinje for, om den praksis, som invalideforsikringsretten har indført uden at få besked af de forskellige socialministre — det vil jeg medgive — men på grund af det almindelige tryk og pres i samfundet, ville fortsætte.

Så bebrejder socialministeren også socialistisk folkeparti, at vi deltager i denne forespørgselsdebat, og spørger, hvorfor vi ikke er kommet med nogle af alle vores alternative forslag før. Må jeg sige, at i hvert fald for så vidt det drejer sig om ankenævnene, så stillede vi en række ændringsforslag, som blev nedstemt. I forbindelse med behandlingen af bistandsloven sagde vi de ting, skrev vi de ting i betænkningen, som jeg nævnte i min indledning, netop for at tage udgangspunkt i de betæneligheder, vi havde, og i de forslag, vi stillede, medens vi drøftede denne lov i socialudvalget, hvor vi fremførte disse synspunkter, hvor vi diskuterede og diskuterede længe og intenst finansieringsreglerne, neutralitetsprincippet, tilskuddet til rådgivning og vejledning. Det går jeg ikke ud fra at socialministeren, der dengang var folketingsmedlem fru Eva Gredal, helt har glemt.

Socialministeren strejfede lige hr. Kurt Hansens bemærkninger om hjemmehjælpen, men socialministeren svarede ikke. Derfor vil jeg godt gentage spørgsmålet: hvad vil socialministeren gøre, for at lovens paragraf om uddannelse til hjemmehjælp kan opfyldes? Pengene er brugt for i år, det har vi fået at vide. Der er så afsat nogle nye penge til det næste finansår, men det er jo et af de

[Ebba Strange.]

få steder, hvor kravet om uddannelse, som SF har efterlyst, faktisk står i loven, idet der for at blive ansat som hjemmehjælper kræves en uddannelse. Derfor vil jeg godt spørge, om der er sikring for, at det antal hjemmehjælpere, der er brug for, også faktisk kan uddannes.

Til allersidst til fru Inge Krogh, der var lidt bekymret for den hjælp, der kan gives til familier, der har et handicappet barn derhjemme. Min bekymring går i den anden retning: vil kommunerne faktisk give den hjælp til de familier, der har et handicappet barn derhjemme? Fru Inge Krogh siger, at der ligger mange penge i det. Ja, der ligger mange penge i det, men fru Inge Krogh må bedre end nogen vide, hvad det koster at have et handicappet barn på en total institution, og at de penge, man eventuelt giver til støtte til hjemmene, er mange gange tjent ind, også selv om det drejer sig om tabt arbejdsfortjeneste.

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg synes også, at bemærkningerne om de manglende alternative forslag fra socialministerens side falder lidt ved siden af. Vores eget parti har stillet 29 ændringsforslag til bistandsloven og diverse ændringsforslag til loven om amtsankenævn osv., så det er jo ikke, fordi man ikke i tide har sagt fra, og der er jo også ude i befolkningen megen interesse for loven og interesse for disse ændringsforslag.

Når jeg er bange for, at mange kommer på varig hjælp, så er det jo ikke en angst, jeg griber frit ud af luften. Jeg sammenligner det nemlig med andre ting i vores sociale system. Der var en periode, hvor man fremhævede, hvor godt det var, at tidsbegrænsningen for sygedagpengene faldt væk, at vi ikke længere havde de 312 dage i 24 måneder. Til gengæld skulle udbetalingen korrigeres og undersøges hver 3. måned. Hvad er det blevet til? Det er blevet til en stramning fra sikringsstyrelsen, hvor man indskærper kommunerne at gøre det til noget, der mere og mere minder om en korttidsydelse. Når jeg så genfinder 3 måneders reglen med den forbigående hjælp, så har man lov til at tænke sig om og advare mod, at det også bliver vane her.

Det er meget glimrende, det må jeg have

lov at sige, at socialministeren her vil stå og give en garanti for, at sådan en type bruger som den enlige mor, jeg talte om, ikke vil komme på varig hjælp. Jeg tror desværre ikke på det, men vil da bruge ministerens ord og meget stærkt anmode om, at vi får det præciseret endnu nøjere i cirkulæret.

Så må jeg sige til fru Grethe Philip, at man er nødt til at vælge side. Man kan ikke stå og sige, at man vil have samlevende par behandlet som ægtefæller, og så sige nogle pæne ord om, at man ikke kan lide dyneløfteri. Hvis vi vil det, så giver det dyneløfteri, og så må man vælge: vil vi det, eller vil vi ikke? Hvis vi laver en regel om det og ikke vil have kontrollen, så bliver det meget vilkårligt, og det bliver i øvrigt også gennemført, det ved vi jo allerede med det eksisterende dyneløfteri.

Så er der myten om invalidepensionerne. Det er jo meget interessant, at noget så væsentligt som, at vi pludselig skærer ned på vores pensionstildelinger, sker, uden at nogen ved noget om det. Det er heller ikke rigtigt, for hr. Jacob Sørensen startede hele historien ved at tage 40 mill. kr. på bevillingen til invalidepensionstildelingen. Da det nu engang er en lovbunden ydelse og man formoder, at de kan læse i invalideforsikringsretten, så har der her ligget en klar besked om, at man skulle skære ned på tildelingerne.

Jeg fik ikke noget svar fra socialministeren på, hvad hun vil gøre ved den kendsgerning, at man ikke i alle kommuner opbygger den rådgivning, der er hjemlet i § 28. Det er bistandslovens bærende idé, og det måtte dog vække uro, når man ved, at den ikke kan gennemføres, samtidig med at loven gennemføres.

Jeg synes ikke, vi har fået svar på den berettigede tvivl, som befolkningen deler. Jeg synes, man har gjort debatten overfladisk, og det kan kun øge min ængstelse for, at man ikke vil noget fornuftigt med denne lov.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg vil gerne sige til fru Grethe Philip, at det allerede efter forsorgsloven i dag er sådan, at kun juridiske ægtefæller har forsørgelsespligt over for hinanden, og at det derfor kun er ved beregning af hjælp til den ene ægtefælle, der skal tages fuldt hensyn til den

[Socialministeren.]

anden ægtefælles indtægt og arbejdsmuligheder. Det er det princip, der videreføres i bistanndsloven. Der er ikke sket ændringer her.

Til fru Ebba Strange vil jeg sige, at det er retningslinjerne for invalideforsikringsretten, der overføres til revaliderings- og pensionsnævne.

Jeg vil også godt sige, at jeg er opmærksom på de problemer, der er omkring uddannelsen af hjemmehjælperne, og ikke mindst spørgsmålet om aflønning, medens de er på kursus, og det er et spørgsmål, der drøftes for øjeblikket i socialministeriet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Steen Folke (se foran)
forkastedes med 105 stemmer mod 12.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 8 medlemmer til Danmarks Nationalbanks repræsentantskab for perioden 1. april 1976-31. marts 1981.
(se sp. 6386).

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

En gruppe på 67 medlemmer: socialdemokratiet og det radikale venstre,
en gruppe på 23 medlemmer: det konservative folkeparti, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne,
en gruppe på 21 medlemmer: socialistisk folkeparti, Danmarks kommunistiske parti og venstresocialisterne.

Valgt blev:

Lysholt Hansen
Auken
Svend Haugaard
Anders Andersen
Christophersen
Glistrup
Stetter
Sigsgaard.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Edele Kruchow* har jeg modtaget meddelelse om, at hun som følge af deltagelse i møder i EF-Parlamentet ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor hun anmoder om orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv fra og med den 22. marts samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ophævelse af Københavns universitets almanakprivilegium. (Lovf. nr. 96). Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over forslag til folketingsbeslutning om tilvejebringelse af grundlag for anlæg af en jernbanetunnel mellem Helsingør og Helsingborg (Andre selvst. forslag nr. XXXVII) og over forslag til lov om udbygning af banestrækningen mellem Høj-Tåstrup og Roskilde (Lovf. nr. 126). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Nordisk Råd (17/3 76):

Udtræder: Kaj Hansen

Nyt medlem: Knud Jespersen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 18. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om internationalt udviklings samarbejde.

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående tilvejebringelse af grundlag for eventuel indkomstpoltisk lovgivning [af Glistrup m. fl.].

3) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission i henhold til grundlovens § 51 vedrørende arbejdsministerens dispositioner over for sømændenes arbejdsløshedskasse [af Knud Jespersen m. fl.].

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod overarbejde [af Henning Philipsen m. fl.].

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændring i regler om udbetaling af pension).

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Ændring i regler om udbetaling af pension).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om pension til enker m. fl. (Ændring i regler om udbetaling af pension).

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet.

9) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om efterløn [af Ebba Strange m. fl.].

Mødet hævet kl. 17.33.
